Cap-93 (1)

Lluís Capdevila i Joan Serracant

Llevantina

= Estampes d'una vida del 800 =

Comèdia en tres actes

Intervenen en aquesta comèdia

Maria dels Àngels, que avui anomenaríem Angeleta o Angelina; per anar més depressa, car la nostra època és més dinàmica i trepidant que no la d'aquells temps idíl·lics de valses i "Paloma" i som més prosaics que la bona gent d'aquells temps.

Maria dels Àngels va en primer lloc perquè és la protagonista i als protagonistes cal tenir-los-hi moltes consideracions. No direm si Maria dels Àngels és rossa o bruna car els efectes naturals de l'actriu ens podrien fer quedar malament i no podem exigir-li que se'ls tenyeixi. El que sí podem exigir és que sigui bonica (com podria enamorar-se'n Daniel, si no fos bonica, amb un tan gran amor, un d'aquells amors vuitcentistes que ara ja no s'estilen) Maria dels Àngels ha de ser bonica: perquè és l'enamorada i perquè és la dama jove. (Malgrat que l'autor, car la comèdia ho exigeix, es veu obligat a posar-li el que les dones temen tant: uns quants anys de més. Altrament, això dels anys no fa cap gràcia ni a les dones ni als homes. Diguem, doncs, per a fer-ho més passador, que Maria dels Àngels és una noia ja un xic madura. Maria dels Àngels té uns vint-i-sis

Maria dels Àngels, pels seus amors, condicionats per l'època — amors típics i tòpics del Romanticisme — ha de ser, vulgui no vulgui, un xic personatge d'època, però, per catalana — la Catalunya vuitcentista del senyor Esteve i la noucentista de la Ben Plantada — és una dona, encara que no ho sembli, tan "plena de seny" com la que cantà Ausiàs Marc i que, sense crits, dolçament, ha d'ésser volenterosa i decidida (Els pares diuen tossuda)

8 i quedar una mica bé, que és convenient parlar amb les senyores i amb tothom,

—

8 moviment,

—

D *Maria dels Àngels*, pel fet de ser catalana — permeteu-me aquest inofensiu esplai de patriotisme — i per tenir la sort de viure en aquella època eminentment romàntica, i perquè és la protagonista de la comèdia, hem de dir, no hi ha més remei, que és una noia d'un gran cor i d'un gran enteniment. Jo ja crec que, encara que sembli impossible, en sé que hi poden anar aplegades.

Maria dels Àngels és filla de rics, filla de casa bona i vesteix com una senyoreta. Com una senyoreta de bolle.

Daniel, en segon lloc: perquè és l'enamorat, i sigui el galant. És un galant ~~[illegible]~~, que no es rendí massa de que ho és per ofici, ~~[illegible]~~ — Romeo, don Joan... — ~~[illegible]~~ que no fa massa el paper de galant, però que veritablement ho sigui. Com Maria dels Àngels, és un altre dels protagonistes i ha de tenir totes les virtuts possibles: senzill, bon minyó, com ho eren els enamorats d'aquell temps, seriós i dolç, ja no cal dir-ho, d'una extraordinària simpatia. L'autor, per acabar de fer-lo simpàtic, l'ha fet pobre. ~~[illegible]~~ Em sembla que ja no es pot demanar més.

En aquells temps, la gent deia que "una reina és per a un rei". Avui, com que de reis ja no en queden gaires i tots els que queden són casats, aquella dita, com tantes altres coses, ha passat a la Història. Però com Maria dels Àngels és una reina molt com cal hem volgut fer de Daniel un minyó que està en un nivell més alt que la majoria dels del poble: no és pescador, no és pagès, no és un obrer manual — avui diríem ~~[illegible]~~ proletari — malgrat que amb les mans treballen també els artistes: poetes, pintors, músics, escultors. Sense les mans no s'haurien pogut escriure la Divina Comèdia, El Roig i el negre o Els germans Karamazov; ni s'haurien pogut pintar la Primavera, l'Enterrament del comte Orgaz, i La Venus de la música ni s'haurien pogut esculpir el Moisès i el Perseu.

Daniel no és un artista, i sols per això hauria estat més romàntic i, per tant, més líric, ~~[illegible]~~, però, ~~[illegible]~~ a la seva bizantina i enamorat ~~[illegible]~~ de Maria dels Àngels, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ l'autor, ~~[illegible]~~

I - la VII Sinfonia

que és molt primmirat, trobaria que un artista resultaria excessiu, desproporcionat. Vostès: els artistes ja no estan de moda i tots són una mica estranys. I per tipus estranys l'autor ja en té ben bé prou amb els de Rosa dels Vents, Sirena i Tritó. Daniel és, simplement, ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ un empleat d'escriptori, un comptable que podria fer un bon administrador. De Daniel ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ la gent ~~[illegible]~~ de la vila, en fa un petit personatge, gairebé un senyor: perquè alterna amb els rics que, per rics, són els senyors.

Físicament, Daniel és un home que, més ençà més enllà, voreja la trentena. ~~[illegible]~~ Ben plantat, més aviat fort, sense ésser ponderat té una mirada clara, recta i lleial. I un caràcter serè. Daniel és un home que sap el què vol i el què val. Si això ho sabés veure El senyor Carbonell, ~~[illegible]~~ l'acceptaria de bon grat com gendre i tots hi sortirien guanyant. Però llavors no hi hauria comèdia i això no ens convé de cap de les maneres.

~~[illegible]~~ Magdalena és la mare de Maria dels Àngels i la muller d'El senyor Carbonell. Passa dels cinquanta, que ja és passar. Però com és assenyada i mai no ha tingut pardals al cap — ni al cor — sap que la vida és això: passar, i s'hi resigna, que és el millor que pot fer. ~~[illegible]~~ L'autor, per elemental bon sentit, no pot exigir que ~~[illegible]~~ Magdalena sigui alta o ~~[illegible]~~ baixa, grassa o magra. A l'autor ~~[illegible]~~ això li és indiferent. L'autor — i en això l'hauria d'imitar els altres companys d'ofici — creu que no té dret a exigir res del físic dels seus personatges. El moral, ja és altra cosa: aquest és el bo i aquell és el dolent, aquest s'enamora i aquell ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ l'"enganya" [illegible]. I el generós i l'avar, el valent i el poruc, etc, etc.

Cap-93(5) 4

Magdalena és una bona dona, de les que, per a lloar-les, hom deia que eren "de sa casa"; o sigui, pertany a una raça que es va perdent. La riquesa, —relativa, car en aquest món tot és relatiu— no li ha pujat al cap, cosa que avui resulta d'una gran originalitat; i és una dona senzilla i endreçada que no té altres desigs que la casa en ordre, la cuina, i un benestar ben entès i sense allargar més el braç que la màniga. Vida d'ordre i tranquil·la, la de Magdalena; vida reglamentada i grisa, sense estrenes ni joies; els diumenges a missa, on la parròquia li fa reverència, i els dies feiners a casa. I quan arriba la festa major, més per obligació que per gust (o l'envejat fi), una nit, al teatre. A l'entrar, com que no balla, una mica de xafarderia amb "les senyores del seu braç". Al teatre, en castellà, malgrat els crits dels actors, s'hi adorm.

No té altra voluntat que la del marit. Tot el que fa i diu el marit està ben dit i ben fet. Per això és el marit, l'amo.

La seva filla no l'entén gaire, però l'estima i

El senyor Carbonell deu tenir deu o dotze anys més que la seva muller, no és antipàtic ni mal home. En aquesta comèdia, al revés de com passa en les que ara són de moda, i això és d'esperar que el públic ho agraeixi, tots els personatges són simpàtics i bones persones. El senyor Carbonell també ho és, però no tan com els altres. Per una raó molt senzilla però molt important: perquè ha de dir que no, i els que han de dir que no mai no són del tot simpàtics

I i en vers,

—

P i les patètiques escenes de final d'acte, Magdalena

—

D [illegible] diu, convençuda: "Aquestes noies d'avui!", que és el que sempre han dit les mares. x Magdalena, que és una donzella feble i sense altra voluntat que la del marit, no s'explica de deixar per ferma voluntat de Maria dels Àngels — és tu tota aquesta explicació: "És tan tossuda com el seu pare!"

x les de la visita de Llevant i les d'amor del mar.

L'altre, però, que malauradament és dels que sempre tenen que sí, ha d'estar agraït al no d'el senyor Carbonell, sense el qual la comèdia se n'aniria per altres viaranys.

El senyor Carbonell és bona persona, però ha estat pobre i la pobresa és un mal que no porta a enlloc. Ara pobre el senyor Carbonell ja no n'és. Té alguns diners, una fabriqueta amb deu o dotze obrers, s'ha comprat una casa, ha estat alcalde de la vila i ho tornarà a ser. Els diners els ha guanyat treballant, cosa que sembla impossible i passa poques vegades. I ha pensat, car es tracta d'un home que pensa, que el fet d'haver-se salvat de la misèria, ~~[illegible]~~ haver fet alguns diners i, sobretot, haver estat alcalde, ~~[illegible]~~ són coses que ~~tenen~~ importància. I es creu obligat a fer l'home important. Però malgrat el nom, [illegible] que ~~[illegible]~~ per la força de la r i la força de la c sona com un cop de porta clos, és una revolada – la l i la i, en canvi, tenen suavitat de setí – malgrat el nom aspre i contundent, El senyor Carbonell és bo com un tros de pa. Una mica sec, però pa.

Mariona: Era bona, neta i sola. Anava a fer feines a les cases dels "senyors". I quan El senyor Carbonell començà a fer alguns diners, es quedà de minyona a la casa. Fa molts anys que hi és i això li ~~dona dret~~ a tractar els amos amb una certa confiança. O bé ella se'l pren i és l'única cosa capaç de prendre. Els amos li tenen perquè és vella, neta i treballadora, és una d'aquelles serventes – avui ja no existeixen – que que "són com de la família". I ~~[illegible]~~ perquè "són com de la família" es poden ~~[illegible]~~ permetre's unes llibertats que una serventa d'avui no gosaria permetre's. Però ho fa a fi de bé i perquè "ella és així".

I perquè és així i tot ho fa a fi de bé s'ha constituït en aferrissada defensora dels amors de Maria dels Àngels i Daniel

~~A~~ vegades crida, s'enfurisma, sembla tenir mal geni, però no cal témer

I les poques cases del poble on hi havia massa feina a fer i massa poques ganes de fer-la o a les dels quatre rics que creien infinitament que tenir "dona de fer feines" es feia semblar més rics.

VII

El senyor Moragas. És el metge del poble. ~~[illegible]~~ N'hi han dos! el seu—que l'autor ha decidit no fer intervenir en la comèdia perquè amb un metge ja n'hi ha ben bé prou—i el vell. El vell és El senyor Moragas, no ~~[illegible]~~ pels anys, que en té seixanta—el seu en té setanta—sinó perquè és el primer que hi vingué al poble.

El senyor Moragas és fadrí perquè diu que tenir a casa sempre una mateixa dona li sembla una absurditat de les més grosses. Però com li plau més la casa de fadrí que la de l'altra—cosa que ens passa a molts—quan no té malalts fa una escapada a Barcelona. La gent del poble diu que hi va a veure les flamenques que canten i ballen i fan altres coses igualment dolentes. La gent del poble, molt formal, perdona a El senyor Moragas el tracte amb la Venus mercenària per dues raons: perquè "pecat amagat és mig perdonat" i perquè és un bon metge. La gent del poble té raó: El senyor Moragas, plaga i amic de la xala, té és prou seriosament una cosa: la medicina, que és el que haurien de fer, i no fan, ~~[illegible]~~ la majoria dels metges. El senyor Moragas ha dividit la humanitat en dos ~~[illegible]~~ estaments: els que estan bons i els que estan malalts. Els uns el diverteixen; els altres procura guarir-los. (Ell diu apedaçar-los)

El senyor Moragas, senzill, i liberal, és d'una extraordinària simpatia —¿No veieu com tots els personatges de la comèdia són simpàtics?—i és el millor que poden ser les humanes criatures: intel·ligent i bo.

cap-93 (6)

XXI

El noi Ternades. Perfectament vulgar, totalment insignificant, sempre, sobre quan arribi a la vellesa — i que l'autor no sap si hi arribarà — serà el noi Ternades. El pare és ric i vol ser senyor. El noi, que intueix que ningú no pot demanar peres a l'om, té menys ambicions i sols vol ser ric. No té ofici ni servirà per a res de bo ni de dolent. Fa de fill de ric i li sembla que és el millor i l'únic que pot fer.

L'Antonieta: més jove que Maria dels Àngels. Més ~~[illegible]~~ presumida, més aviat bonica. Més atabalada i riallera. Tan argent viu que, de tan argent viu, mareja. Al cap, a més dels cabells, hi té molts pardalets. I els pardalets, d'un cap de dia a l'altre, desvetllada o adormida, li canten sempre la mateixa cançó: T'has de casar. Somnia, com moltes altres noies fan — o feien en aquella època benaurada — i sempre somnia el mateix: el nuvi, el casament, el vestit blanc, la flor de taronger, que li sembla la més important i la més bella de totes, el sopar del casament, el dinar del casament. I, perquè si ha de pensar en tot, potser també somnia la nit del casament.

accentuadament exòtics, gairebé fantàstics. Parracs de vareta màgica. Panals de colors irisats i llampants. Parracs de conte de fades.

Si ~~fossin~~ forasters, els tindrien, els perseguirien, els farien la vida impossible, però com que han nascut a la vila i no fan cap mal, la gent ~~de la vila~~ els tolera. I com a la vila no hi ha cases riques històriques, ni una font monumental, ni un [illegible] retirat, doncs els considera com una curiositat de la vila. Quan arriba un foraster i pregunta si tenen alguna notabilitat digna de veure's, els vilatans diuen: Tenim tres boigets que són molt bons minyons: la Rosa dels vents, la Sirena i el Tritó.

I la dolça follia dels tres personatges dona prestigi a la vila [illegible], [illegible] d'aquesta comèdia d'una

~~El "boiget", que fa de carter i, com~~
~~[illegible]~~
~~La mateixa persona. El senyor Bernabeu i les dues filles de l'El senyor Bernabeu~~
~~Les dues germanes velles, Antonieta i Cló~~

El "boiget", que fa de carter i, com ~~[illegible]~~ dirà Marianna, li en fa bastant malament.

~~[illegible]~~

L'acció, que va del 1860 al 1870, té lloc en una vila de la costa de llevant.

El senyor Bernabeu i les dues filles ~~del~~ d'El senyor Bernabeu, Immaculada i Clemència. El senyor Bernabeu és l'únic pobre que els de la vila tracten de senyor. El senyor Bernabeu és artista i professor de música. Les tardes dels diumenges toca valsos, habaneres, masurques i rigodons al piano — desafinat — de "La Violeta" per a fer ballar el jovent del poble. I, quan hi ha funció religiosa d'una certa importància i a la missa major de cada diumenge i diades assenyalades, toca l'harmònium a l'església. El senyor Bernabeu viu amb dues filles, viu de la música, i això, com és natural, vol dir que el pare i les filles viuen molt pobrament.

I. T. aquests tres personatges [illegible]

Viuen com bons germans en una barca vella varada en un racó de la platja.

~~Tots~~ Tots dues, ~~[illegible]~~ – identificats també de pressentir amb la gent normal – cap cosa altra que els singularitzi: La Sirena: un petit arbre de mar, d'una meravellosa [illegible], lligat als cabells, que són negres i semblen blaus. La Rosa dels vents, una corona de paper daurat [illegible] el cap i, en lloc de faldes, un simple mocador davant del pit, i que, ~~[illegible]~~ lligat a la cintura, li baixa fins a mitja esquena. El Tità va nu de cap a peus [illegible] ~~[illegible]~~ en el primer acte – [illegible] "[illegible] la reserva per als actes segon i tercer – i té el pit decorat amb gran riquesa de tatuatges: una àncora, una dona nua, un [illegible] per una sageta, un castell...

No són prou folls per a tancar-los al manicomi: són tes éssers estranys que quan són ells els parla i la follia en ells, els es manifesta per una certa manera de mirar, per ~~[illegible]~~ l'esclat inesperat d'una rialla esquinçada i misteriosa per una mena de [illegible] que els hi fa l'altra gent, la gent de cada dia.

El senyor Bernabeu ja té una cara marcida i esblaimada, amb ulls 2 dir

[illegible] de mirada groga i humil, un xic de malícia, una veracitat, bigoti i perilla a més de la melena. El senyor Bernabeu té l'originalitat de [illegible] dur barret i bastó. Es l'únic al poble que du barret (El senyor Bernabeu no se'l posa quan la filla [illegible] l'empeny a Barcelona)

Immaculada i Clemència son dues fadrines que no es casaran perquè son massa pobres i [illegible] selectes, massa madures. [illegible] Per a fer-se il·lusions, que es l'únic que saben fer, [illegible] i s'empolainen com les jovenetes, aprofitant vestits vells [illegible] d'una altra moda llunyana i aprofitant-los de la mare morta — per adaptar-los a la moda d'avui. El senyor Bernabeu sempre va acompanyat de les noies: a passeig, a les únics tres lliçons de piano, a l'església i a "La Violeta", on les ja dues pobres noies fa anys que esperen treure ballada.

El senyor Bernabeu i les seves filles — a l'autor li [illegible] haver-ho de dir — [illegible] son una mica cursis. Tan el pare com les filles son d'una bondat i una candidesa [illegible]. El senyor Bernabeu, la [illegible] el respecta — tot el que ella es capaç de respectar — perquè sap tocar el piano, en i no s'explica com ho pot fer. De les noies diu que son "uns àngels que s'han tornat beneitons".

(Com encara Sirena, Rosa dels Vents i Tito, l'autor sent una profunda simpatia, barrejada amb una gran pietat, envers el senyor [illegible] Bernabeu, Immaculada i Clemència. En els uns i en els altres hi ha, sense diferents característiques, hi ha el mateix aire d'absència, de la sobrerealitat del pobre viure de cada dia. I [illegible] el seu esperitual influeix en el fet, més del que la gent creu i com diria que, essent tan diferents. El senyor Bernabeu i les seves filles s'assemblen a Tito, Sirena i Rosa dels Vents.

Per a que es distingís públic ni pugui dir la contrària a l'autor, cosa que ell no toleraria, el millor serà que els actors encarregats d'interpretar la dolça follia dels tres bojos de la platja interpretin també la dolça follia d'el senyor Bernabeu i les seves filles. [illegible] i l'empresari s'estalviara [illegible] el sou de tres actors més i els actors encarregats dels sis 2

D' papers podrien lluir més les seves facultats per a honra i glòria del teatre català.

El Miquel, que fa de criat?, com diu La Mamona, ho fa bastant malament.

L'acció, que va del 1840 al 1870, té lloc en una vila de la costa de Llevant

calai; tan sols li sembla. El mal genit es la diferència i dintre la diferència hi ha una bondat infinita.

II

L'Ancià: — És un vell mariner, [illegible] un vell mariner com es que dibuixava [illegible] Baixeras, [illegible] del vuitcents oblidat; un vell mariner ben tocat de pintoresquisme: [illegible] gorra, bastant desformada, de visera, faixa, [illegible] i pipa a la boca, apagada o encesa. És vell, però ningú no sap els anys que té. Ni ell. És patró d'un "bou" [illegible] mar, expert i enèrgic. En terra, bon amic de la [illegible] i el [illegible]. Quan no era "en mar" va a la taverna: a beure fort i a cantar més fort encara. La mar és ben seva: la veta [illegible] les xarxes li donen prou feina. És irrespectuós, [illegible] i federal.

- camisa [illegible]
- brusa blava, molt curta

Una mirada clara i una rialla oberta de bat a bat [illegible] una força molt respectable per a barallar-se amb el mar, que es més difícil [illegible] i perillós que barallar-se amb els homes.

És manco del braç esquerre i padrí de Maria dels Àngels. Vet-ho aquí: quan la varen batejar, els pares eren pobres. Si no ho haguessin estat, haurien cercat un [illegible] padrí de més lluïment. Però Déu no permet en [illegible] un ja està fet. Vet bé, té un petit pecat però, més per elemental [illegible] creació que per poirieria, [illegible] no li plau fer el ric. Se passa [illegible] gens. Ben al contrari: es pròdig, generós, liberal. [illegible] [illegible] en tenen massa i no [illegible] que no té enteniment. Ho creu els que en tenen [illegible] de res.

III

Rosa dels Vents, Sirena i Tritó

Aquests tres, que no son els protagonistes i no passen de [illegible], d'episodis, son els personatges que l'autor veu amb més simpatia, amb una viva, una cordial, una entranyable simpatia. Saveu per què? Perquè son uns [illegible] estranys [illegible] d'altres també ho es. [illegible] Ningú no sap els anys que tenen i ells no volen saber-ho. [illegible] Què [illegible] han de fer dels [illegible] anys? [illegible] saben el dia que viuen, però el viuen, que es l'important. [illegible] Són molt [illegible] El Tritó deu ser un xic més vell que Rosa dels Vents i Sirena. [illegible] a la seva manera pobres — pobresa absoluta i total — i, no obstant, [illegible] a la seva manera són feliços. Son, però, uns pobres que fan [illegible]. Vestits de [illegible], els [illegible] no son com els de tots els pobres i els hi donen un aspecte *

I les feia parlar, com xic truculent, no se'n calla cap i quan convé planta cara a qui sigui — que, per la bonhomia del personatge, tothom li tolera malgrat que no sempre fa gràcia a tothom. ¿Qui li volia fer? L'autor no té "bones formes" ni en vol tenir. L'autor considera que, ~~[illegible]~~ més, sovint del que la gent pensa, les "bones formes" són una covardia. (Té, ja se m'ha encomanat el llenguatge de l'autor) I, quan cal, sap cridar i treure el geni. I, acompanyant el crit malgeniüt, sap treure la força;

—

I, gràcies a Déu,

Cap-93 (12) 3 3

Estampa ~~Parte~~ primera

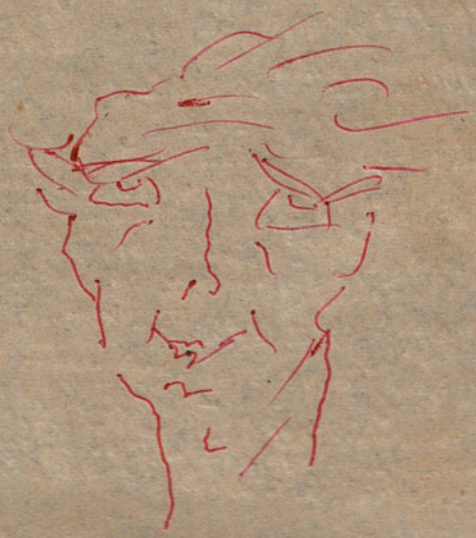

— Fas de l'interior de l'escenari unes mans separen la cortina i apareix El Pròleg. Naturalment, El Pròleg és un home de carn i ossos com tots nosaltres, vestit com vestim avui, 1968, però amb un xic més de correcció de com, avui, alguns vesteixen, [illegible] senzillament, un actor que s'hauria quedat sense paper i tenia ganes de treballar, ~~[illegible]~~ una veritablement admirable i extraordinària, ~~[illegible]~~ [illegible] avui [illegible] no té ganes de fer res.

L'autor, veient-se la truita gairebé desesperada de l'actor, li ha dit: "Ets un ésser excepcional i no t'he d'enganyar. Vols treballar? Ja treballaràs. Vols entrar en la comèdia? Ja hi entraràs. Faràs de Pròleg, que, com els pròlegs va sempre al començament, és una peça ~~[illegible]~~ més lluït que el d'Epíleg, que sempre va al final. Explicaràs al públic el què és i com és la comèdia que anem a representar." I jo, si vols, t'acompanyaré per a encoratjar-te amb la ~~[illegible]~~ meva presència. Veuràs: de prop és més fàcil de passar angoixes que anant sol."

L'autor i el Pròleg, en veure's cara al públic, es treuen els barrets per respecte i cortesia i per a saber què fer de les mans.

L'autor, per covardia i ~~[illegible]~~ humilitat — és humil com la vida [illegible] — es queda rera de la cortina. El Pròleg avança ~~[illegible]~~ el més possible, gairebé tocant a la vora de l'apuntador — això, si es perd: l'apuntador podrà salvar-lo — i diu:

El Pròleg: Senyores i senyors: mentre els actors s'acaben de vestir i de maquillar i ~~[illegible]~~ els tramoistes posen el decorat i les llums per a

I l'acompanya ~~[illegible]~~ el que fa d'autor, que seria es un paper molt fàcil de fer. Parla tan poc — amb prou feines uns ~~monosíl·labs~~ simples — perquè tot el que caldria ja ho han dit els seus personatges.

Cap-93(14) 15

que tot venti com cal, jo, en funcions de pròleg, vinc a parlar-vos de la comèdia...

– Amb una transició, i [illegible]

L'autor amb un gest.

El tercer: aquest senyor no és un policia.

L'autor: Home, es clar que no.

El pròleg: No és un policia; ~~[illegible]~~ és l'autor, i ens vigila. Ha sortit abans d'hora per a veure si feia bé el meu paper de pròleg.

– Reprenent el to d'abans –

Lo que anem a representar no és una comèdia de "missatge" ni d'altre "compromís", gènere molt respectable, ja no cal dir-ho, l'autor, però, no té tantes pretensions. Compromís, vol a dir que sí que hi està compromès amb vosaltres, el públic, però no com un servent: com un amic. L'autor, que és bona persona i les modes vol les vostres, accepta en la manera de vestir però no en la d'escriure comèdies, s'ha deixat de "missatges" i "compromisos", ha pensat que ja devíem tenir prou ~~[illegible]~~ mal de cap i ha volgut ~~[illegible]~~,

No aquí cal teatre, s'entén, que és cosa que no fa nosa. Cal dir ~~[illegible]~~, que és el que fem tots, senyors i no senyors. Si em permeten opinar, crec que cal agrair-li la bona intenció.

I anem per la comèdia, que és per que jo sóc aquí. És, com he dit abans, una comèdia de color de rosa, però amb més blanc ~~[illegible]~~ que roig. El roig és un color perillós. El roig, ~~[illegible]~~ de foc i de sang, és color dur i subversiu, més adient al drama, – penseu en Otel·lo, Macbeth i moltes tragèdies... – i de drames ja en tenim prou i massa amb els ~~[illegible]~~ de cada u de nosaltres. Lo que anem a representar és una comèdia d'amor. Ja ho veieu: d'amor, una cosa tan passada de moda! Avui, en la nostra època privilegiada de la televisió, els el biquini

p fer una comèdia de color de rosa, ~~[illegible]~~ amable, inofensiva, sense mots pruï-
xents que podrien ofendre les orelles ni principals ve-
ïns ~~[illegible]~~ ni pen-
saments transcendentals i enrevessats. Senzillament: l'autor
ha volgut fer una comèdia que, quan l'hagin vist
i escoltat — i, si és possible, aplaudit — us deixi a-
nar a casa en pau i gràcia de Déu...

— a L'autor:

Vaig bé?

L'autor: [illegible] [illegible] [illegible] lentament, però vas bé.

El [illegible]: ... i que us deixi dormir tranquils.

viatges a la lluna i al cor", una comèdia d'avui fa quelcom de totalment anacrònic. Per això l'autor ha cercat una època més adient i situa l'acció en l'any 1880,

— Em sé dolç, acaramel·lat,
però amb un somriure un xic
mefistofèl·lic —

època beatífica i poètica de les nits de lluna, de l'"infidel" i "s[illegible]", quan la nina suspirava sota d'un salze, ho retrata bé la nina suspirava, cantava i plorava, que en tot cas que es podien fer sota d'un arbre qualsevol però per aquells temps s'havia de fer obligatòriament sota d'un salze. L'autor diu, i bé l'hem de creure, que els tres actes de la comèdia, que té lloc a la nostra terra de Llevant, són unes "estampes del vuitcents", (colorides a mà: la de l'autor, la de l'escenògraf i la del sastre. En una estampa del 800 l'amor ja hi pot tenir entrada. I com té una d'una certa importància, el d'aquesta comèdia hi ha moment que sembla que vagi a fer el que els enamorats d'aquell temps feien tan bé: plorar. Ho feien tan bé, que semblava que ploressin de veres. Però no temen, lectors i lectores: els enamorats de la comèdia, que l'autor contempla amb una dolça ironia, són molt correctes, molt bons minyons i, si ploren, ploren quan no els veu ningú. La comèdia, doncs, intranscendent i amable, i un aroma romàntic, no es mira amb menyspreu ni amb superioritat mefistòfica. Recorden els temps feliços de quan les besàvies eren nines a l'ombra del salze i creien en l'amor i en altres falòrnies semblants.

— S'ensenya, en conclusió, els

I ~~[illegible]~~ Tot plegat, una mica cursi. Sí, senyor: una mica cursi, com l'estimat segle XIX. Avui també en som, de cursis, però d'una altra manera i valdrà més no ~~[illegible]~~ fer riota ~~de la~~ dels d'ahir. La cursileria, senyores i senyors, és immortal.

—

I quan ~~[illegible]~~ les senyores sentimentals ~~[illegible]~~ llegien Flor de un día i Óscar y Amanda i en lloc del ye-ye d'avui cantaven La Paloma, que és una cançó molt romàntica que s'ha de cantar gronxant-se en un balancí;

primers acords de la sardana
"Llevantina" –

Senyores i senyors: la comèdia va a començar

– ~~[illegible]~~ L'autor: El Pròleg saluda
al públic amb una discreta reveren-
cia i la cortina, entenent-se, es en-
foleix quan s'estan posant el barret

1 dit, em sembla, tot el que calia per a posar-vos en antecedents, el rellotge s'acaba perquè

Cap-93(17) 6

Stampa

~~[illegible]~~ primera

Decorat

És el mateix per a les tres estampes, cosa que l'empresari agraïrà perquè no li caldrà de pagar-ne d'altres i agrairan els tramoistes perquè no hauran de canviar-lo a cada acte. L'autor ho ha disposat així perquè la comèdia agradi a tothom: adhuc a l'empresari i als tramoistes. Haver de pagar, haver de treballar són coses que no agraden a ningú.

És una plaça de poble, una plaça molt gran i ombrejada d'arbres, plàtans, que són arbres tan dignes que figurarien, fent-hi molt bon paper, en totes les places de tots els pobles. Una plaça per al mercat dels dijous i per al ball de la festa major. És molt possible que en aquesta plaça hi hagi, a l'ombra dels plàtans, unes cases: la de Déu que, com sap tothom, és l'església; la de l'Ajuntament que, segons diuen, és la del poble; una fonda, un cafè, un herbolari, una merceria, un sabater, una botiga de plats i olles, una barberia, un sastre... Segurament hi són, però nosaltres, és a dir: l'autor i el públic, no les veiem ni tenim cap necessitat de veure-les. Imaginant que hi són ja en tenim ben bé prou.

Nosaltres no en veiem una, al fons de la plaça. Planta baixa i un pis. Una porta, acompanyada de dues finestres enreixades — a la planta baixa que és on, per entrar, hi ha les portes per on cal entrar a les cases. Al pis un balcó — al mig, damunt la porta d'entrada — i dues finestres més, sense enreixar. Parets blanques — tan blanques que fan més lluminosos els porticons de la porta — i teulada vermella, sota la qual fan niu les orenetes. (Tots aquests colors — verd dels arbres, blanc de les parets, vermell de la teulada, — ben vius, ben purs, com en un conte.) Un jardí envolta la casa: i al jardí una palmera i un pi com en el lied de Heine. (Això farà molt romàntic. És més que segur.)

I damunt la plaça i la casa, cel, una immensitat de cel, d'un blau pàl·lid, i algun blanc núvol, de cinta de primera comunió.

P. i cirin

III Un gran cel per a que s'hi passegin el sol i la lluna i la tramontana, que fa dançar els estels.

i pintades al cel, amb les coloraines convencionals, una rosa dels vents, una sirena i un tritó en triangle. La rosa dels vents dalt i al mig. Més avall, la sirena i el tritó.

I que al cel no s'hi veuen mai aquestes figures que no pertanyen al zodíac? L'autor ja ho sap, però aquesta vegada vol que s'hi vegin. Així el cel serà un cel marinesc i un cel de circ que donarà el to d'irrealitat que cerca l'autor com escenari de les seves criatures que han de ser reals però, que ho han de ser d'una certa manera.

Aquesta casa que es on viuen Maria dels Àngels, els seus pares i Marina la serventa, quan les necessitats de l'acció ho requereixin, s'avançarà fins a primer terme — deixant tan sols un estret passadís que faci accessible l'entrada — per a que es el distingit públic pugui assistir al què passa a l'interior.

La plaça servirà per a les que comenten l'acció — el cor de la tragèdia antiga, senyors i senyores! — i l'interior per a les que la viuen.

III

— Sa cortina s'obre de bat a bat en sa gran finestra que es l'escenari per a donar lloc a l'acció d'aquesta primera estampa.

És el cap al tard d'un dia de primavera. És el gran vi del sol, el ... un sol molt respectiu que es consolida en els colors dels arbres, de la casa, del cel. Com en es ... cap-al-tard que s'estimi, la claror ... i el gris ... (caurà de vestit, que es canviarà de color,) ... després blanc ... com en cada vesta, vindrà la nit a seguir la fosca. (Res: una breu pausa, cosa que es clogui la cortina, per a avançar la casa d'El senyor Carbonell fins a primer terme. Així anirà minvant la nit, que serà tan sols una nit de teatre, obra de l'electricista.)

(Quan la casa d'un personatge tan important com es El senyor Carbonell arribi a lloc, es farà novament la claror)

En primer terme, d'esquena i cara al públic, Rosa dels vents, Sirena i Titó.

Rosa dels vents: Jo tenia un nom, però l'he oblidat. Els del poble em diuen la Rosa dels vents. De quina rosa deu ser la rosa?

Sirena: Jo també en tenia un de nom i l'he perdut. El temps se l'ha endut lluny, lluny... ara em diuen la Sirena.

Titó: Tothom en té de nom i jo en debia tenir com tothom, però m'ha passat el mateix que a

] Si al director li sembla bé, la pausa pot amenitzar-se amb un xic de música: la sardana *Llevantina*, es clar; per si el públic se la vol aprendre, de memòria per a cantar-la a les vies

III Quan el Pastor i l'autor han desaparegut,

mateix: Jo no sé què se'n ha fet. I em deixa el Titó.

— Jo no parlem sols — és a dir: el públic — i, com l'altra gent, però en un tó i amb una manera que no són les de l'altra gent, en canvi per a ells tots sols, en canvi que els altres no entendrien i — la més gran feina per als que no són com tothom els faria riure.

— El Titó explica:

El què no li va treure els debia especialment: debia voler dir Titó. Però Titó m'agrada més. Saps perquè? Perquè no sé què vol dir.

Rosa dels Vents: Tampoc sé què vol dir Rosa dels Vents. El vent espulla les roses

Titó: Jo sí que ho sé. Vol dir, i en pots estar ben orgullosa, rosa que cap vent pot espullar.

— Parlen en tó greu i sentenciós com ~~[illegible]~~ certa mena de folls —

Sirena: A mi, Sirena m'ho va treure el senyor metge.

— Una pausa ~~tan~~ tan breu, tan breu que gairebé no arriba a pausa —

Rosa dels Vents, ~~[illegible]~~ amb el mateix enquimerament contat per l'esforç de recordar: I què debíem fer abans?

Titó: Abans ~~[illegible]~~? No sé què vol dir abans

Rosa dels Vents: Abans de coneixe'ns i de ~~[illegible]~~ sense més ni més trobar-nos tu, aquesta i jo i posar-nos a viure junts com tres bones persones.

Titó: Abans no fèiem (perquè anàvem sols i cada u tirava pel

sense saber i no sabíem qui érem ni com érem.

Sirena: Però ara ja ho sabem:

— amb un riure d'infant —

som la Rosa dels Vents, la Sirena i el Tritó.

Tritó: Qui no ho sap són ells, que, perquè diuen que tenen enteniment, es pensen saber-ho tot. Ens tenien per tres boigs i ens treien de tot arreu. No ens entenien, els hi fèiem rodar el cap.

Rosa dels Vents: Jo els hi tenia llàstima.

Tritó: Fins que un dia, que ja no ens volia ningú i no sabíem on anar, tots tres férem cap a la platja.

— En to més greu —

Potser tinguérem un mal pensament.

— Les dues dones, que no l'entenen, l'esguarden estranyades.

Vull dir, que en aquell instant, el mar ens cridava. No m'enteneu? (Quin cap més espès teniu!) Vull dir que potser ens volíem matar.

Sirena: Potser sí.

Rosa dels Vents: Potser sí.

Tritó: Però com que això de matar-se és cosa que no vol companyia, ens féu vergonya i per dissimular el mal pensament ens posàrem a parlar: Bon dia, Tritó... Bon dia, Sirena... Bon dia, Rosa dels Vents... Feia un mal dia de tardor, fred i xàfec; plovisquejava; el mar havia tret el mal geni i feia basarda. Però a la platja hi havia una barca vella que ja no eixia a la pesca. I, per por de la platja ens arraulírem sota la barca i ens hi quedàrem a passar la nit.

I ens hi hem quedat a passar la vida.

Rosa dels Vents: I això tan bé que hi estem. L'hem arreglat plan-ta endins i tu,

— a Tritó —

que ets tan tal allada, l'has enquitranat per a que no hi hagi goteres, i has fet una taula per dinar i sopar, quan n'hi ha, com és l'empo, i has fet les lleis que hi dormim com uns reis. I tenim per a coure el menjar...

Tritó: Quan n'hi ha.

Rosa dels Vents: Però molt se n'hi ha gairebé sempre, perquè el Pere Simó ens ha deixat un tros d'hort per a que hi fem cols i patates.

Tritó: Ens tenen per uns tocats de l'ala, però com perquè, com que ja no ens hi fem amb ningú, ens hi fem nosaltres i ens ajuden.

Rosa dels Vents: Perquè ens ho deuen dir tocats de l'ala si no en tenim?

Tritó, sentenciós: És de massa entenimenti que no en tenen. Nosaltres, sí.

Rosa dels Vents, mirant-se: Jo no les veig pas. Ni a vosaltres tampoc.

Tritó: Les ales no es veuen, Rosa dels Vents.

Rosa dels Vents: I els àngels, doncs?

Tritó: Jo no sé, d'àngels no n'he vist mai cap.

— a Sirena, que fa massa estona que no parla i podria pareixer que l'hi hagin repartit un paper massa curt —

I tu en què penses?

Sirena: Pensava que aquell dia que volíem ens volíem matar jo no ho hauria pogut fer.

Tritó: I això? Perquè?

Sirena: Perquè les sirenes viuen a l'aigua i no s'ofeguen

I un fanal de petroli per a veure [illegible] cara [illegible], i una fogaina

—

Tritó: Ja ho diu el Pare Déu.

— Evidentment, [illegible], com si acabés de venir d'un transcendental problema.

Potser també és una cosa bona, com nosaltres.

Sirena: ¿Perquè ho diu?

Tritó: Perquè per a ser ~~[illegible]~~ bo s'ha de ser una cosa bona.

Rosa dels Vents: No ho sembla pas.

~~[illegible]:~~ ~~[illegible]~~

— Després de pensar-s'ho un moment, afirma molt convençuda:

Ningú no sembla el que és.

—

I

L'has tombat d'un cataire,

—

II

Si has pogut posar unes festes que fan de rajos; si has obert una porta [illegible]

pas.

Tití: No digueu ximpleries. Tu tan sols ets sirena de nom però no de fet. Les sirenes són unes senyores que en lloc de cames tenen cua de peix i per això no s'ofeguen. Els peixos !!

Sirena: I pensava que si m'haguessis mort jo no hauria sinó anat més ~~[illegible]~~ la gent ~~[illegible]~~ bona del poble: la Maria dels Cingles, el Daniel, la Mariona, l'Andreu...

~~[illegible]~~ Tití: I el senyor Mingues, el mico?

~~[illegible]~~ Sirena: Aquí tothom ho és de tot.

~~[illegible]~~ Tití: ~~[illegible]~~ Tothom, no. N'hi ha que ho són, però els fa vergonya de ser-ho i fan el paper de dolents, que és el més trist de tot. Si els deixaven fer, aquí i arreu del món farien més mal que una pedregada.

— Venint de la dreta, o de l'esquerra, car a l'autor li és indiferent, arriba el Mingues, el carter —

~~[illegible]~~ Rosa dels Vents: Mireu: "el Mingues"!

— Riem, enjogassada com un infant. —

Hola, "Mingues"! Que ens portes una carta?

"El Mingues", amb menyspreu: Una carta? Qui us ha d'escriure a uns pentinats com vosaltres? I no em digueu "Mingues", que tinc un nom, jo.

Tití: I no l'has perdut? ~~[illegible]~~ Quina llàstima en fas! Si no has perdut el nom és perquè no en deus tenir.

El "Mingues": Em dic Josep Sales i Puigmartí.

Tití, admirat: Tot això per a un home sol? I què en fas de tants noms!

Rosa dels Vents: Res, ~~[illegible]~~ perquè tothom li diu el Mingues.

El Mingues, cada vegada amb més ira: Els desvergonyits sou vosaltres, i...

Sirena: Tot el seu poble ho deuen ser de desvergonyits perquè tots li ho diuen.

Tití, amb còmica dignitat: Deixeu-lo estar al Mingues, que no és del nostre ram ~~[illegible]~~ i té una mica de mal geni, és una mica pistol, una mica rapaç, una mica fatxenda, una mica carter,

— amenaçant, menaçador, un pas —

A el poble, que es tan bonic, oi

—

Els [illegible] s'ofeguen fora de l'aigua.

Sirena: Un estany, oi!

Tots: Un lloc [illegible] d'estany.

— En silenci

—

I camina, Baldiri

i com et de te ja n'estic una mica tip, si no té cas
~~una mica [illegible]~~, ja fi de Déu que et farà a mi[illegible]!

— Els "mijons" [illegible] més que corren.

Sirena i Rosa dels Vents riuen. Tritó,

que ja hi ha passat el campell de

mel, avui!

Veieu? aquest és dolent, més dolent que els innocents, que són molt peixanes ~~més~~ dolents ~~que~~ com la tinya. Si en lloc de ser una mica ser-ter fos una mica alcalde del poble semblaria més propensió i hi passarien moltes tragèdies.

Rosa dels Vents: Però ara no hi passa res.

Sirena: És que hi passa. Si tot el poble en va ple i tu, ja ho veus, no en saps res.

— Rosa dels Vents i Tritó la miren amb tafaneria d'infants —

Hi passa que Maria dels Àngels ~~[illegible]~~, i [illegible] s'estimen i es volen casar i no els deixen casar. ¿Que és una cosa dolenta casar-se?

Tritó: No t'ho sabria dir massa bé, perquè no [illegible] de tota la vida i no ~~[illegible]~~ ho veig massa clar això dels casoris. Em penso que és una mania ~~[illegible]~~ de la gent que no sap què fer i com ~~[illegible]~~ passa amb totes les manies, hi ha vegades que el casori surt bé i altres malament.

Sirena: I què vol dir casar-se? ~~[illegible]~~

Tritó, a Rosa dels Vents: Tu tampoc ho saps?

Rosa dels Vents: Tampoc.

Tritó: I que en sou d'ignorants! Sembla mentida que siguen tan ignorants!

— En to doctoral —

Doncs jo us ho diré. Vol dir que un minyó i una minyona convencen la família per a que els acompanyi a l'església ben mudats i es donen l'un a l'altre un anell d'or o de plata, i el senyor rector els explica el reglament del casori i els hi explica en llatí per a que ho entenguin més bé, car els senyors rectors, quan fan de l'ofi-

El burgès, indignat per ser, (per prudència) no pas encara i això no ho he dit al carrer Major, però sempre hi ha tanta gent que faria de testimoni.

Tito: No sé què són els testimonis; jo no hi vaig mai al carrer Major ni m'he de fer res de la gent.

Dona dels Vents: Mai no sortim de casa, nosaltres.

Sirena: I casa nostra és la platja.

Tito: I pren concerts, noja! Au, fora d'aquí!

Sirena: Fora de casa nostra, "burgès". Ets dolent i no en volem aquí de dolents.

Tito: Fora, dic! Ves a fer una missa de cartes.

—

B i quan ja són a l'església i s'han agenollat i escoltat la música de l'orgue, es

Cap-93 (26)

ofici, sempre predica en Mateu, [Dennis] es hi tira la benedic-
ció i, * aviat, ja són casats. I per a celebrar-ho ~~[illegible]~~ se'n
van a fer un bon dinar.

Sirena: I després?

Rosa dels Vents: Després, què fan?

Tritó: D'això, nois, ja no en sé res. Del després, de tot és després,
fins que no han passat ningú no en sap res.

Sirena: ¿I per a poder casar-se han d'anar cada dia a l'església ~~[illegible]~~
i que el senyor rector els beneeixi? ¡Pobre senyor rector quina
feinada!

Tritó: No, dona, no. Amb una vegada n'hi ha ben bé prou.

Rosa dels Vents, molt sorpresa: Quines coses més estranyes fa la gent.

Tritó: Sembla que sí és que si volen casar-se ho fan així,
— amb molt misteri —
no podrien dormir junts.

Rosa dels Vents: Ja ho dic jo!

Tritó: És així, minyona. Què hi vols fer! Per això nosaltres, que no som ca-
sats i ens prenem com un xic tocats de l'ala, dormim cadascú al seu
niu i sense anells.*

Sirena: ¿I què faran, pobrissons, la Maria dels Àngels i el Daniel si no es
volen casar?

Tritó: Ja t'ho explicaré. Una nit... car hi ha coses que sols poden fer-se
de nit, quan a la vila tothom dorm menys els gats i el sereno... Una
nit, com més fosca millor per a què ningú ho vegi, el Daniel anirà
a casa de la Maria dels Àngels

— Assenyala la casa que hi ha al fons
de la ~~plaça~~ —

i ~~[illegible]~~ amb peus de vellut per a què no el senti s'enfilarà
a la reixa i penjarà als ferros del balcó una escala de corda.

Sirena: I d'on la traurà l'escala de corda?

Tritó: L'enllaç, perquè ell, ~~[illegible]~~ que és un minyó molt espavilat, l'haurà fet a es-
tones negatives. I no em pregunteu les raons, car si no no acabaríem mai.

Sirena: Oh, jo ho deia...

Tritó: Doncs no diguis res i escolta i calla.

Rosa dels Vents: Sí, sí! Semblés una dona com les altres amb tanta tafaneria! Deixa-dir al Tritó.

Tritó: Maria ~~Rosa~~ dels Àngels, que l'estarà esperant, obrirà el balcó ben a poc a poquet, saltarà la barana i baixarà per l'escala de corda i ja cap a baix farà una abraçada al Daniel i potser fins i tot li farà un petó. I llavors, corrent com si volessin, gairebé sense tocar de peus a terra per a no fer renou, se'n ~~[illegible]~~ aniran a la platja i ~~[illegible]~~ a la platja ja hi haurà un bot preparat ~~preparat~~ per a l'aventura ~~que els durà fins a~~ ~~[illegible]~~ una goleta que ja els estarà esperant i així que hi pugin a bord es farà mar endins. I llavors, com que ja no hi haurà perill de que els puguin atrapar, encendran la lluna com un fanal de festa major i les veles de la ~~[illegible]~~ nau semblaran tan blanques com si acabessin d'eixir de la bugada. I totes les sirenes de la mar eixiran a flor d'aigua i seguiran la nau cantant. I a coberta hi haurà un mariner que tocarà l'acordió per a que els altres ballin. I àdhuc ballarà el capità. I àdhuc ballaran la Maria dels Àngels i el Daniel.

~~[illegible]~~

Sirena: Ai, mare meva que serà bonic! Jo hi vull anar.

Tritó: Si el Cartonell, ja ho veurà, que perquè té quatre rals li han pujat els fums al cap, no els deixa casar.

Rosa dels Vents: I on els durà la nau?

Tritó: A les Amèriques, que es tornaran tan enriquits com aquí, i es casaran en un tres i no res.

— Arriba l'Oratge Marines. La lluna ha canviat i és de color de rosa; de color de rosa de malva de bombonera de l'òpera, car en aquells temps les bomboneres encara eren malva.

d) Ja a venda pel de la nau i li preparen un pomell d'estels, que també voldrien prendre part a la festa.

—

c) perquè les americanes són un país ~~[illegible]~~ de mànega ampla i tothom fa el què vol;

El senyor Moragas: Bona tarda, gent. Què feu, jovent?

Rosa dels Vents, ~~[illegible]~~ amoïnada: Si és el senyor Moragas que ens ve a veure!

~~[illegible]~~ Sirena: I això que no estem pas malalts.

Tito: ~~[illegible]~~ Bona nit, senyor metge.

El senyor Moragas: No t'enganyis pas. Vosaltres sou una mena de malalts que no necessiten ni metges ni medecines, ~~[illegible]~~ malalts, però amb més valor que un rave. Malalts que ~~[illegible]~~ em fan enveja.

Sirena: És oi, senyor Moragas, que vostè no és un "El [illegible]"?

El senyor Moragas, rient: Bé m'ho penso. Perquè ho preguntes?

Sirena: Perquè vostè és amic nostre i ~~[illegible]~~ ell no en vol ser.

El senyor Moragas: No sap pas el que es perd.

— A Tito, donant-li un cigar —

Té, perquè una pipa buida és com una casa per llogar.

Tito: Visca, senyor Moragas. Me'l fumaré després de sopar.

El senyor Moragas: Serà bo el sopar?

Tito, mirant-se les dones: No ho sé.

Rosa dels Vents: No ho sabem.

El senyor Moragas, donant unes monedes a Tito: Té, surt de casa: per a què el sopar sigui una mica més bo.

Tito: Visca, senyor Moragas.

Sirena: No hi pensàvem en el sopar. No hi pensem mai. Ni en el dinar.

Tito: Però cada dia dinem i sopem.

Sirena: Parlàvem del Daniel i la Maria dels Àngels, que no es deixen veure.

El senyor Moragas: És una llàstima i un disbarat, però el Carbonell no ho sap veure. I no és pas que no tingui enteniment. Potser en té un xic massa i tenir massa enteniment fa ser molt distret. El Daniel, que és ~~[illegible]~~ intel·ligent i treballador és el gendre que més convindria al Carbonell, car el dia que es morís deixaria un bon ajut per a seguir portant la casa. ¶

— Transició —

I me'n vaig. És l'hora de visitar els malalts ~~[illegible]~~ donar-los ~~[illegible]~~ hi un xic de coratge per a què puguin passar la nit i esperar la visita del matí. Adéu, família.

— I se'n va ~~El~~ el senyor Moragas, perquè ~~[illegible]~~ en aquest acte ja hi ha fet el seu paper: fer un xic de llum a les seves penes il·luminats —

Titó: Bona nit, senyor metge.

Rosa del Vent: Bona nit, senyor Mosrapat.

Sirena: Bona nit, senyor i amic.

—

Titó, incrèdul: [illegible]?

El senyor Menapas: Som pel bon camí.

Titó: I som tan pobres?

El senyor Menapas: No us ho creguessiu pas. Vosaltres no ho sabeu, però som els més rics del poble.

Titó: Mai no m'ho hauria pensat.

—

x casant-se amb la filla;

Cap-93(29)

– Tot és blau de crepuscle –

<u>Tritó</u>: Me'n vaig pel sopar, ~~[illegible]~~ avui també tindrem vi. Vosaltres prepareu les sopes i les truites de cada dia.

<u>Rosa dels Vents</u>: Ja hem deixat l'olla al foc. T'esperarem aquí, per a què no et perdis.

– Rosa i Tritó se'n van –

<u>Sirena</u>: ~~[illegible]~~ Mira qui ve: la Maria dels Àngels i el Daniel. Amaguem-nos aquí.

– Amaguen-se en un extrem de la boca de l'escenari –

Ben amagades per a què no ens vegin. M'han dit que als enamorats la pena els hi fa por.

<u>Rosa dels Vents</u>: Però nosaltres no som pena. Nosaltres, Sirena, no som màgia.

– S'amaguen a terra. Arriben, caminant molt lentament i agafats de la mà <u>Maria dels Àngels i Daniel</u> –

<u>Maria dels Àngels</u>: Ja hem arribat a casa.

<u>Daniel</u>: I em té de deixar. Voldria un camí ben llarg i una tarda ben llarga per a què mai no poguéssim arribar a aquesta casa que és la teva i no voldria que fos mai la meva.

<u>Maria dels Àngels</u>: Un dia ho serà, Daniel, perquè t'estimo.

<u>Daniel</u>: Mentre el teu pare visqui, ~~[illegible]~~ i no vull pas que es mori, no ho serà mai.

<u>Maria dels Àngels</u>: El pare no és dolent.

<u>Daniel</u>: No que no ho és. Però és bo i, ja ho sé, perquè és ric i massa de que som bons, també podem fer una malifeta. I una malifeta és el que està fent per a fer amb nosaltres. Què en té que dir de mi? Només una cosa: que sóc pobre. I no es recorda de quan ell també n'era i ara, com que ha fet diners, vol un altre marit per a la seva filla. El senyor Carbonell, ric, vol un gendre ric. ~~[illegible]~~ Vol el teu bé perquè és un bon pare i ~~[illegible]~~ als seus ulls de ric el pobre Daniel no val res.

<u>Maria dels Àngels</u>: El meu bé ets tu i als meus ulls vals més que tots.

<u>Daniel</u>: Tinc por, estimada. Tinc por de ~~[illegible]~~ que, per respecte al pare, acceptis l'home que ell ~~no~~ vulgui donar-te. Té molta voluntat el senyor Carbonell i ~~[illegible]~~ vol que tothom l'obeeixi.

<u>Maria dels Àngels</u>: Jo en tinc tanta com ell i, perquè és el pare, l'obeiré en tot; en tot menys en això. Estiga'n ben segur, tan com n'estic jo.

<u>Daniel</u>: Voldria que fossis com jo, sense pare ni mare; sola al món, com jo.

— que es paga el senyor Moragas.

—

I l'ací és que vol dir — que

—

XII Titó: No, aquí, no. Aquí no és casa nostra.

— Senyalant el pati de [illegible] —

Casa nostra és la platja, és el mar.

— Titó se'n va pel fons —

Rosa dels Vents: Té raó el Titó.

Sirena: En té sempre. Per això és home.

Rosa dels Vents: Els altres homes no en tenen mai. Aquí hi passa massa gent.

Sirena: I massa entenimentada. I la gent massa entenimentada ens fa por.

— Però, quan ja se'n anaven, diu Sirena:

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Cap-93 (30)

Maria dels Àngels: Ja hi som sols al món, Daniel. Malgrat el pare i la mare i tota la gent del poble som ben sols.

Daniel: Què més voldria jo!

Maria dels Àngels: ~~[illegible]~~ L'amor no vol companyia; ningú no podria mai ~~[illegible]~~ fer-me perdre la companyia de la nostra solitud.

Daniel: El teu pare.

Maria dels Àngels: Ni ell.

Daniel: Em traurà de la fàbrica per a que no et vegi.

Maria dels Àngels: Ens veurem a la platja i al bosc com fins ara.

Daniel: Me n'hauré d'anar a treballar lluny.

Maria dels Àngels: T'esperaré i un dia o altre tornaràs a veure'm. Un dia de festa que serà de gran festa perquè et tindré amb mi. I els dies de cada dia també seran de festa perquè t'esperaré.

Daniel: Esperar és molt trist i no tothom en sap.

Maria dels Àngels: Esperar és molt alegre, és el millor de la vida, i tu i jo n'haurem d'aprendre.

— ~~[illegible]~~ La [illegible] és [illegible] quan arriben Tità, Maria dels Àngels i Daniel no els veuen. Maria dels Àngels i Daniel, com tots enamorats, no veuen res —

Tità: On som?

Rosa dels Vents en veu molt baixa: Som aquí. Vina. Calla.

Sirena: Mira qui hi ha: la Maria dels Àngels i el Daniel. Pobrissons!

— Tità s'encanta al costat de les dues dones —

Daniel: Ets més forta que jo.

Maria dels Àngels: Saps perquè? Perquè t'estimo i vull que sàpigues ser fort com jo ho sóc per a esperar com jo. Adéu, Daniel.

Daniel: Adéu, Maria dels Àngels.

— Es besen i s'allunyen abans de dir-se res. Potser sí. No hi donem, però, massa importància car és el que fan tots els enamorats de totes les èpoques. (Ço d'esperar que separa fent-los sols els enamorats sempre valora, altra cosa seria que jo no respectem [illegible], respectar la tradició)

Maria dels Àngels i Daniel se'n van pel tros de la platja, cadascú pel seu costat.

~~[struck through]~~, sorgits per la força.
Ja és nit total. I en la nit s'aixequen les veus
dels tres folls, invisibles.

Tito: Em penso que aquests pobres minyons no es casaran pas.

Rosa des Vents: Jo em penso que sí.

Sirena: Sí que es casaran, Tito! Sí que es casaran!

— Quan s'aclareix l'escena —clar de bon matí d'estiu— la casa que veiem abans al fons de la ~~[struck through]~~ [plaça] és a primer terme i hi veiem ~~[struck through]~~ [la casa] hi ha Magdalena, molt atribolada, Maria dels Àngels, més serena, i el senyor Carbonell que se'n va per la porta de l'esquerra, que és l'única que hi ha ~~[struck through]~~ [la cambra], cridant, malhumorat:

El senyor Carbonell: No t'hi casaràs!

Maria dels Àngels, amb dolça fermesa: Sí que m'hi casaré.

— Una pausa

Magdalena: ¡Quin mal geni! ¡Cada dia en té més. Per mi que això li ve de quan va ser alcalde.

Maria dels Àngels: És el pare.

Magdalena: I tu la filla del teu pare. I entre tu i ell em mataran a disgusts.
Ets tan tossuda com ell.

Maria dels Àngels: ~~[struck through]~~ Tot sortí de la meva tossuderia.

Magdalena: Però no cridis tant com ell.

Maria dels Àngels: Ho faig per vós, mare. I perquè ara em fa cridar ja [illegible]
el pare. No us neguitegeu, que tot s'arranjarà.

Magdalena: Em faràs rodar el cap.

Maria dels Àngels: Jo? Per què?

Magdalena: Perquè no t'entenc.

Maria dels Àngels, amb un somriure: ¡Si sempre ens hem entès tan bé!

Magdalena: Diu que estimes al Daniel.

Maria dels Àngels: ~~[struck through]~~ Ho dic perquè és cert.

Magdalena: I el teu pare no t'hi vol deixar casar.

En realitat és una tela de façana i el menjador el veiem
com si a la façana hi hagués un esvoranc. L'autor té un
gran interès que es vegi, a més, el cel: el cel amb la Rosa
dels Vents, el ~~[illegible]~~ tritó i la sirena.

I gairebé abraçant-la.

De la sala de la finestra de la dreta

I més entristida que indignada.

Cap-93 (32)

Maria dels Àngels: Llastimosament, també és cert.

Magdalena: I et quedes tan tranquil·la.

Maria dels Àngels: Tan tranquil·la, no. El que passa és que no crido: per respecte al pare i perquè ell s'ha quedat amb els crits de tots. Però, fali el que fali i vulgui el que vulgui, ja podeu estar segura: em casaré amb el Daniel.

Magdalena, amb una gran angoixa: Filla! Que vols fer un disbarat?

Maria dels Àngels, dolça, serena: Bé ho sabeu prou que no soc dona de fer disbarats. Ni ho és el Daniel. Però ens volem casar

– [illegible] –

i ens casarem.

– Entra Mariona –

Mariona: I és clar que es casaran!

Magdalena: Només hi mancaves tu.

Mariona: Per això hi venia: per a no mancar-hi.

Magdalena: Valdrà més que te'n tornis a la cuina. Si ell entra i et veu aquí i et poses, com fas sempre, a defensar la nena, hi haurà un daltabaix.

Mariona: I tan mi que la defenso i tan que ho necessita la pobra. Tu callen, ~~[illegible]~~ perquè mai no has tingut ànima de res i ell cridant, que mai no m'hauria cregut que tingués tan mal geni i tan bona veu. I ~~[illegible]~~ a mi els crits no em fan por i no hi estic per orgulloses i tiranies i un dia li plantaré cara i li diré el que fa al cas.

Magdalena: Te'n guardaràs prou! Només em faltaria això! Que no ho veus que fora capaç de treure't de casa?

Mariona: I què? Ja ho sé que no soc jove com abans, però encara tinc salut i sé treballar i a la Fonda em ~~[illegible]~~ prendrien a mans besades.

Maria dels Àngels: I jo?

I esteu fent sofrir aquesta filla vostra que és tan bona, tan bona que no es la mereixen. I, vaja, que no li cal que sofreixi.

Mariona: Tu, què?

Maria dels Àngels: Que t'estimo molt i no crec que te n'hagis

— amb un lleu somriure de broma- mica ironia —

i no em pots pas deixar indiferent a la gola del llop.

Mariona: I el llop és el Carbonell. Ja tens raó, ja.

Magdalena: Mariona!

Mariona: Era un dir, dona! No t'espantis.

Maria dels Àngels: Sí, mare: era un dir, i la Mariona ja està penedida d'haver-ho dit.

— a Mariona —

Aquí no s'hi ha de llops, Mariona. Aquí només hi ha el pare i no em fa por perquè és el pare i l'he de respectar.

Mariona: I et vol fer malaurada.

Maria dels Àngels: Però ell no ho sap i es pensa fer-me feliç. El pare és bo, Mariona.

Mariona: Si tots son com ell, es veu que els bons no saben el què es fan.

I tu, amb tanta bondat, seràs una màrtir.

Maria dels Àngels: No, perquè a mi els bons no em fan por. I els dolents tampoc.

arriba El Sr. Terrades per l'esquerra —

El Sr. Terrades: Que no hi ha ningú en aquesta casa?

Mariona: És el Sr. Terrades.

Magdalena: Entra, Sr.

— Entra El Sr. Terrades, que en veure les tres dones no gosa passar del llindar de la sala i, tímidament, saluda. —

El Sr. Terrades: Bon dia a tothom.

Magdalena: Bon dia. Passi, home.

— El Sr. Terrades, molt amoïnat perquè no sap dir el que vol dir, avança unes passes i fa —

El Sr. Terrades: Vinc per la Maria dels Àngels.

D' es detura en el llindar de l'entrada i crida:

— Mariona i Magdalena s'esfumen —
deixant-les estranyades

Maria dels Àngels, tan estranyada com la seva mare i la vella serventa: i per mi?

El noi Terrades: El teu pare m'ha dit que t'esperés.

Maria dels Àngels: Ah, vaja, ara ja ho entenc.

— a la mare i a la serventa:

Em voleu deixar sols, mare? El noi Terrades es veu que m'ha de dir coses molt importants.

— La mare i la serventa, que de bona gana es quedarien, se'n van. (I és de suposar que no s'allunyaran massa per a poder pescar (hi) alguna cosa de la conversa) —

El noi Terrades: Hi has ben endevinat. Segons sembla, es tracta de coses molt importants.

Maria dels Àngels: No n'estàs segur?

El noi Terrades, cada vegada més temorós d'haver-se posat en un mal pas: Oh, jo, saps...? Sempre em sembla estar segur de tot i després [illegible]

Maria dels Àngels, malgrat saber que el pobre noi no pot asseure's perquè les cadires són pintades al paper del decorat: Seu.

El noi Terrades: No, gràcies; no cal...

— (Canviant de to per a trobar la manera de començar.

El meu pare també m'ho ha dit que et vingués a veure

Maria dels Àngels: Doncs aquí em tens: mira'm.

El noi Terrades: És que no m'hi he pas vingut a mirar-te. Això rai, ja ho sé fer. Jo que [illegible] de parlar.

Maria dels Àngels: I què m'has de dir?

El noi Terrades, empipat: Això és el difícil: el que t'he de dir. [illegible]! No sé per què no venien ells a dir-ho!

Maria dels Àngels: Tan difícil és?

El noi Terrades: Mira si ho és que no sé com m'he de començar

Maria dels Àngels, amb l'àstima del mateix, que és una cosa i X

Ð resulta que mai nu estie sigur de rès.

ganes d'acabar l'enujosa conversa: com més aviat millor. Doncs

jo t'ajudaré. M'has de dir que et vols casar amb mi.

El noi Terrades, molt content: I quin pes m'has tret del damunt!

Això és el que m'han dit que et digués: que m'he de casar amb tu. I ara ja està dit i no en parlem més. Tots m'ho volien fer dir a mi i ets tu [illegible]

Maria dels Àngels, que no sap si riure o tornar-s'hi a empipar: N'hem de parlar perquè ~~[illegible]~~ [illegible] són tan importants... no podem esperar.

— de sobte —

Que t'has enamorat de mi!

El noi Terrades, estranyadíssim: Jo? No. Perquè?

Maria dels Àngels: No dius que et vols casar amb mi?

El noi Terrades: I això què té que veure? Que s'han d'enamorar els que es casen?

Maria dels Àngels: A mi em sembla que sí.

El noi Terrades: A mi em sembla que no. Els homes i les dones no es casen pas per l'enamorament: es casen per tenir [illegible] i una família si són pobres, i per passar-hi si són rics; el plat a taula a l'hora, la roba ben neta i planxada, un vestit nou per a la festa major...

Maria dels Àngels: I res més!

El noi Terrades: Encara et sembla poc?

Maria dels Àngels: I la felicitat?

El noi Terrades: La felicitat és com l'enamorament: una fal·lera.

— Una pausa llarga. Maria dels Àngels el mira amb llàstima i amb menyspreu. I diu lentament:

Maria dels Àngels: El teu pare i el meu s'han errat de cap a mig fent-te venir.

El noi Terrades, un xic alarmat: I això? Perquè?

Maria dels Àngels: Perquè tu i jo no ens podem casar.

(D) que se'm va declarar. Ets una bona minyona, Maria dels Àngels. Però no em diguis a ningú que has estat tu. Em faries quedar molt malament.

<u>Maria dels Àngels</u>: No tinguis por.

<u>El Sr. Terrades</u>: Doncs, res: no en parlem més.

Cap-93 (36)

El nen Terrades: I sí, dona! El pare és ric, el teu també ho és...

Maria dels Àngels: No n'hi ha prou amb la riquesa: cal la felicitat, que no sé què és. Si ens casàvem, que és impossible, no fórem feliços... vull dir, perquè m'entenguis, ~~[illegible]~~ com t'ho diria jo? que no ens divertiríem.

El nen Terrades, mirant-la de cap a peus amb una expressió, [illegible] una esperança, de coqueteria: i jo, sí.

Maria dels Àngels, ~~[illegible]~~ secament: Jo, no.

El nen Terrades, despitat: Doncs per què has vingut, jo?

Maria dels Àngels: Perquè t'han dit que vinguessis.

El nen Terrades: I no hauria d'haver vingut ~~perquè~~ ja sabia que n'estimes un altre.

Maria dels Àngels: Sí.

El nen Terrades: I el David és pobre.

Maria dels Àngels: Però l'estimo.

El nen Terrades: I el teu pare no t'hi deixarà casar.

Maria dels Àngels: ~~[illegible]~~ Ja en parlarem.

— Una pausa, tan llarga com l'altra —

El nen Terrades, ~~I~~ [illegible] pel fracàs: I ara què he de fer jo?

Maria dels Àngels: No tenir-me rancúnia pel favor que sense tu saber-ho t'he fet; ser bon amic nostre com fins ara has estat i contar al teu pare tot el que t'he dit.

El nen Terrades: Serà difícil, però no em toca altre remei. I no ho diràs a ningú que m'has donat carbassa?

Maria dels Àngels: No, home, no. I no t'amoïnis que com que ets un bon noi, en trobaràs d'altres que no són com jo.

El Noi Terrades: Doncs, adeu, Maria dels Àngels. I amics, eh?

Maria dels Àngels: Amics.

El Noi Terrades, anant-se'n: Quin escàndol em clavarà el pare quan ~~[illegible]~~ sàpiga que no ho he sabut fer!

Maria dels Àngels: I el que em clavarà a mi.

— Somriu. Entren Magdalena i Mariona.

Mariona: Què volia aquell estaquirot?

Magdalena: Què t'ha dit?

Maria dels Àngels: Ja us ho podeu ~~[illegible]~~ pensar: l'enviaven el pare i el senyor Terrades.

Mariona, indignada: Aquest enze es volia casar amb tu? Però que s'ha begut l'enteniment el Cartonell?

Magdalena, reptant-la: Mariona!

— a Maria dels Àngels —

I què li has dit?

Maria dels Àngels: Que no es fes il·lusions.

Mariona: Molt ben dit!

Magdalena: I tu, filla, vols dir que no te'n fas d'il·lusions?

Maria dels Àngels: Perquè vull casar-me amb el Daniel i no amb cap altre? No, mare, perquè m'hi casaré. Ja ho veuràs com m'hi casaré.

— Entra Antonieta que, com el Noi Terrades, no s'esperava trobar a Maria dels Àngels tan ben acompanyada.

Antonieta, que es veu que venia corrent, car totes les coses les fa així: corrent, es deturà en sec: Ah!

— Refent-se —

Passava...

Maria dels Àngels: I has entrat. Has fet bé.

~~Antonieta~~ Magdalena: Sí que has fet bé. Una noia tan alegre com tu hi és sempre ben rebuda en aquesta casa que d'un quant temps ençà és la més trista del poble.

Cap-93 (38)

Mariona: No m'hi hauria pensat, dona! Qui pensaria l'Antonieta?

Antonieta, rient: Jo? Res, vet-ho aquí. Et pensar em fa venir migranya.

Magdalena, a la seva filla: Ho veus? A ella totes li posen i sempre està contenta. Com ella voldria que fossis.

Maria dels Àngels: Cada u es com es, mare.

Antonieta: ~~I~~ I bé, doncs, no és que pateixi: és que venia directament cap aquí.

Mariona: Tu, sempre amb els teus misteris i embolics.

X Magdalena: Com és que ~~[illegible]~~ sempre dius mentides? I ~~[illegible]~~ sempre les dius sense més ni més?

Antonieta, ~~[illegible]~~ sempre rient: Voleu que us digui la veritat? Doncs no ho sé: perquè tothom en diu, perquè sí, perquè m'han passat pel cap, perquè no sabria què dir...

Magdalena: Sort que tothom sap que ~~[illegible]~~ ets una bona noia...

Antonieta: Bé m'ho penso.

Magdalena: Però una mica massa eixelebrada.

Antonieta: D'això n'estic segura, però no hi puc fer més. I com que no faig mal a ningú...

Mariona: Te'n fas a tu mateixa, que et prendran pel que no ets.

Antonieta: Mariona, no em vinguin amb sermons. Semblen el senyor rector amb tants sermons.

— Riu —

Mariona: Que en tens poc de seny!

Antonieta: Poc? No en tinc gens, gràcies a Déu. No hi estic jo pel seny. En aquest món trobo que val més riure que plorar.

— Amb còmica tristor —

Però no em serveix pas de res, sí d'un natural

tan alegria. En aquest poble sembla talment com si l'alegria fos un pecat. En aquest poble sempre m'a-cai, [struck] I jo, per més esforços que faig, no en sé d'es-tar trista.

Magdalena, indulgent: Ja es veu, ja.

Antonieta: L'alegria és la cosa més bona del món, Magdalena.

Magdalena: Aquí ens en convindria una mica de la que a tu et sobra.

Maria dels Àngels: Amb tanta alegria encara no em has dit què vols.

Antonieta, rient: Ah, sí! Ja no me'n recordava. Venia [struck] I demanar-te que vinguis a casa i em diguis, què et semblen unes puntes que faig per a la roba blanca.

Mariona: Quina roba blanca?

Antonieta: La del casament.

Mariona: Ai Verge Santíssima! Què es casa?

Antonieta: Encara em manca el més important: el nuvi.

(Mariona i Magdalena riuen. Maria dels Àngels somriu.)

No rigueu, no rigueu, que això del casament és una cosa molt seriosa. [struck] I quan tingui el nuvi, que un dia o altre, ja tindré la roba a punt.

— a Maria dels Àngels —

[struck] Vine que tu que en saps tant de brodar, em diràs si vaig bé.

[illegible]

—

[illegible]

Cap-93 (40)

Magdalena: Vés-hi, filla, que així et distreuràs.

Maria dels Àngels, sense un gran entusiasme: Sí, mare.

Magdalena: I a veure si se t'encomana l'alegria de l'Antonieta.

Maria dels Àngels: Això ja serà més difícil.

Antonieta, rient: Per què? Perquè no et deixen casar amb el Daniel? Ja et casaràs amb un altre. La qüestió és casar-se.

— Agafant-la del braç i anant-se'n amb Maria dels Àngels.

Tots els homes són iguals!

Maria dels Àngels, que no vol fer la víctima: Calla, calla, tabalot.

— Maria dels Àngels i Antonieta ja són fora.

Mariona: Té raó la Maria dels Àngels: és una tabalot.

Magdalena: Però en el fons és molt bona noia.

Mariona: Però no ho sembla. Les noies estrafolàries que sempre riuen no ho semblen mai de bones noies: ni potser ho són. Aquestes rialles fan por a la gent entenimentada.

Magdalena, estranyada: Por? El riure no és un pecat.

Mariona: Potser no, però quan se'n fa un gra massa és una imprudència. [Només riuen així les dones de la mala vida.]

Magdalena: I com ho saps, tu? Que en coneixes gaires?

Mariona: Cap, gràcies a Déu. Però ho diu la gent i quan ho diu la gent...

Magdalena: Deixa-la dir i pensa que les enraonies poden fer molt mal al bon nom d'una bona noia. I l'Antonieta ho és de bona noia. Quan es casi posarà enteniment.

I a la vida s'ha de ser molt prudent, s'ha d'anar amb peus de plom.

<u>Magdalena</u>: Això deu ser molt difícil en una noia ~~[illegible]~~ de pocs anys, i em sembla que tingueu ales. Els peus de plom, Mariona, s'han fet per a nosaltres les velles.

<u>Mariona</u>: I sempre som massa ~~[illegible]~~ [illegible].

Mariona: L'Antonieta? No es casarà mai

Magdalena: Perquè no s'ha de casar?

Mariona: Perquè els homes volen una dona de sa casa i no una [illegible]. El matrimoni és una cosa que sempre sembla que tingui pessigolles [illegible] molt seriosa, Magdalena

Magdalena, que pensa en la seva filla: Potser una mica massa seriosa

— Entra El senyor Carbonell, que no em [illegible] fa riure però fa riure a l'autor de la comèdia: un dia de 1840 a [illegible].

El senyor Carbonell: On és la nena?

Magdalena: ~~Ha~~ ara mateix [illegible] per acabar ~~[illegible]~~ de vestir

El senyor Carbonell: ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ La deixa esperar el Daniel. I si és tard, a fi de fer que em sentiran!

Mariona: No s'esveri, Carbonell, que aquesta vegada [illegible] ~~[illegible]~~ orgull. Ha anat a veure la roba blanca.

~~[illegible]~~

— El senyor Carbonell la mira estranyat

Magdalena: Ha vingut a cercar-la l'Antonieta,

El senyor Carbonell: I aquesta història de la roba blanca?

~~[illegible]~~ Magdalena: És la de l'Antonieta, que es vol casar.

El senyor Carbonell, indignat: Tothom es vol casar, ara, al poble. Tothom menys la vostra filla.

Mariona: La teva filla també, ~~[illegible]~~ si no es casa és perquè no vol.

El senyor Carbonell: Tu, calla i vés-te'n a la cuina, que sento pudor de cremat.

Mariona, ~~[illegible]~~ amb tanta [illegible] com li faria un [illegible]: No la sento pas. I si no la sento és que no es crema res

El senyor Carbonell: Doncs encara que no es cremi, vés-te'n a la

Cap-93 (42)

~~[illegible]~~ [illegible]. Senyo-
ra!

Marionna: Sí, home, sí. Ja ho sentia i ja me'n vaig, perquè
a mi les coses no se'm tanquen dir dues vegades...

El senyor Carbonell: Doncs vinga, ho [illegible].

Marionna: ... però em sembla que el que vaig escoltar.

El senyor Carbonell: Marionna!

Magdalena: Calla, Marionna. A la cuina hi estaràs més tranquil·la
que aquí.

Marionna, anant-se'n: [illegible]

El senyor Carbonell: La Marionna, d'un temps ençà, es pren
molts llibertats. Oblida que és una serventa.

Magdalena: No ho oblida, perquè ens serveix bé. Ens coneix de molts
anys, fa molts anys que és a casa i ens porta voluntat.

El senyor Carbonell: Ja ho sé, però això no li dona dret a ficar-se on no
la demanen. Ni que fos de la família.

Magdalena: I com si ho fos, Joan. I no en trobaríem una al-
tra de tan fiada. I el que diu ho diu a fi de bé.

El senyor Carbonell: Però jo no vull que se'm contradigui. Bé ho
deu saber prou que [illegible].

Magdalena: Tots ho sabem: t'estimem encara que siguis així. ~~[illegible]~~

El senyor Carbonell: No fan més que la vostra obligació.

Magdalena, molt digna però sense fer drama: A tu no t'estimem
per obligació, Joan. T'estimem perquè t'estimem.

El senyor Carbonell, [illegible] per la dolcesa de l'esposa: Ja ho
sé, dona, ja ho sé.

— Entra el Miquel —

El Miquel: Bon dia, senyor alcalde i la companyia.

Cap-93 (43)

– Allargant-li la carta – 60

Una carta. Ve de França.

El senyor Carbonell, prenent la carta, donant-hi un cop d'ull i posant-se-la a la butxaca: Molt bé, Enriquet. I no em digueu més en senyor alcalde, sap?

El Enriquet: Per què?

El senyor Carbonell: Perquè ja fa temps que no ho sóc.

El Enriquet: Però en tornarà a ser qualsevol dia i no em vull desavesar de dir-vos-ho.

– Anant-se'n –

Bon dia, senyor alcalde i la companyia.

El senyor Carbonell: Com si ho hagués dit a la paret.

Magdalena: Fins al Enriquet, que és un infeliç, has de cercar raons? Què et passa avui?

El senyor Carbonell: Ja t'ho pots pensar: la vida, el Daniel... el que ha fet el Sr. Terrades...

Magdalena, ~~[illegible]~~ amb por: Que s'han pegat?

El senyor Carbonell, estranyat: Qui?

Magdalena: El Daniel i el Sr. Terrades.

El senyor Carbonell: No, dona, no! Parlo de la Maria dels Àngels, del que la Maria dels Àngels ha fet ~~[illegible]~~ al Sr.

Magdalena: Què li ha fet?

El senyor Carbonell, enfurismat: Engegar-lo a dida.

Mariona, que fa un moment ha tret el cap a la porta: Ja és massa gran per anar a dida.

El senyor Carbonell, cada vegada més enfurismat: Fora d'aquí! A la cuina, si no vols que faci un disbarat!

– ~~[illegible]~~ Mariona, és a dir: el cap de Mariona desapareix rapidament de la porta. Hom la sent, però,

planyer-se en to burleta:

Mariona: Mare de Déu, quina tramontana!

El senyor Carbonell: Bé! Si no callarà, no!

— de la seva dona —

Amb el Terrades parlàvem de la noia ~~[illegible]~~ i de pas, si ~~[illegible]~~ jo hi venia bé, podria casar-se amb el seu fill.

Magdalena: I hi havia de venir bé jo, no et sembla? Com la seva mare.

El senyor Carbonell, molt convençut: Jo hi sí. I jo el seu pare. Però el que tu podies dir no m'amoïnava gens perquè estava segur que diries que sí.

Magdalena: ~~[illegible]~~ Per força.

El senyor Carbonell: Hem convençut al noi Terrades per a que s'atrevís a declarar-se a la Maria dels Àngels. El noi, que és un bon fill i sap obeir i respectar el seu pare, ha renunciat i a la Maria dels Àngels ~~[illegible]~~...

~~[illegible]~~.

~~[illegible]~~.

Magdalena: Li ha dit que no. És tossuda. Tan tossuda com tu. Ja veu ben

~~[illegible]~~ sí que és filla

~~[illegible]~~ teva

El senyor Carbonell: Què parlo jo o passa res?

Magdalena: No en passa res. Parla tant com vulguis.

El senyor Carbonell: La teva senyora filla li ha donat la carbassa més grossa de totes les carbasses que s'han donat al món.

Magdalena: No m'estranya.

El senyor Carbonell, que està a punt d'~~[illegible]~~ esclatar: Ah, no t'estranya? I posar-te'n alegres?

Magdalena: Per ella, sí. Per tu, no.

El senyor Carbonell: ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. Aquesta filla em farà caure la cara de vergonya.

Magdalena: Perquè no es vol casar amb el noi Terrades? Però que no hi veus que és un enze, un dropo que no serveix de res?

El senyor Carbonell: Està sa, és jove. I és ric. Et sembla poc?

I com si no l'hagués sentit, que es el millor que pot fer

Cap-93 (45)

Magdalena: Això ho has de preguntar a la nena, que no sé si s'hi vol casar.

El senyor Carbonell: Doncs, tan si ho vol com no s'hi haurà de casar perquè ho vull jo.

Magdalena: Em sembla que no te'n sortiràs pas. I, mira, valdrà més que no en parlem més perquè entre tu i la nena aquesta casa sembla un infern. No m'has dit que venia l'Andreu a dinar?

El senyor Carbonell: Sí: hem de parlar d'afers.

Magdalena: Doncs me'n vaig a la cuina, que hi estaré més tranquil·la i vigilaré les cassoles. Si no, potser no dinaríem. I si pot ésser, a taula procura fer més bona cara, no fos cas que el dinar et fes mal.

Per l'esquerra ve L'Andreu.

Mira: ja el tens aquí.

L'Andreu: Hola, família. No us barallàveu pas?

El senyor Carbonell, [illegible]: Perquè ho dius?

L'Andreu: Perquè en el sant matrimoni les baralles són el nostre pa de cada dia.

Magdalena: Nosaltres no ens barallem mai. Només ho fem veure.

I surt.

L'Andreu: No en feu cabal, que no n'hi ha per tant. Ho he dit sense malícia.

El senyor Carbonell: Les dones tot ho diuen i ho fan sense malícia, però diuen i fan sempre el que volen.

L'Andreu: Ho deuen haver après dels homes que quan podem fem el mateix.

El senyor Carbonell: Però és que elles ho fan quan poden i quan no poden.

L'Andreu: De la Magdalena no te'n queixis, que és una santa.

El senyor Carbonell: No me'n queixo pas.

L'Andreu: Si de la meva et pots queixar, i no ho dic pas perquè jo li sigui parcial. És el millor del poble: més maca que un sol, simpàtica, treballadora, entenimentada.

5. que entra a la casa i, com és de esperança, se li va dir a la ro-lita en Magdalena. — El senyor Carbonell estan jugant, al fi i perillós de "la pau del matrimoni".

Il ~~[illegible]~~ veient que les paraules de Magdalena no han fet cap gràcia al senyor Carbonell.

El senyor Carbonell: Sí; és el meu, senzill i tot el que tu vulguis. I em pensava que era entremaliada, per veig que no n'és tant com em pensava.

L'andreu: Perquè? Perquè ~~[illegible]~~ s'ha enamorat?

El senyor Carbonell: Totes ho diuen i fins i tot n'hi ha algunes que s'ho creuen. I ~~[illegible]~~ la flamarada de la joventut: no pren foc d'encenalls que avui cremen i el vent s'endú les cendres. Però després, quan la fal·lera es passa, totes acaben prenent seny.

L'andreu: Què vol dir prendre seny?

El senyor Carbonell: ~~[illegible]~~ Fer com tothom i casar-se amb un altre. (i)

L'andreu: La Maria dels ocells no és com tothom. La Maria dels ocells s'ha enamorat de bò de bò.

El senyor Carbonell: Ja li passarà.

L'andreu: Em sembla que t'erres. És a dir, m'ho sembla: n'estic segur.

El senyor Carbonell: Que te n'ha parlat?

L'andreu: Ni ella ni ell. Em fa l'efecte que ~~[illegible]~~ no en parlen a ningú. S'estimen i ~~[illegible]~~ s'estimen tan que no els resta temps per a contar-ho a ningú. D'aquest enamorament sé en parlen és que ja no es enamorien ni es han de casar. I em sembla que ~~[illegible]~~ hi perden el temps.

El senyor Carbonell: Que els aborreix?

L'andreu: I ~~[illegible]~~ és clar que sí, però com que ni ella ni ell em demanen el meu parer, no els ho dic.

El senyor Carbonell: I que si els aborreixes acabaríem malament.

L'andreu: Vols dir barallant-nos? Veig que estàs més malament del que em creia.

El senyor Carbonell, ~~[illegible]~~ exasperat, cridant: I que tinc raó!

L'andreu: Què has de tenir. Qui en té soc jo.

— S'arromanga la màniga de l'un braç i ensenyant-lo per a forçar el bíceps, diu:

— És el que li convé. I és el que jo vull: no més estic, jo, per les històries d'enamoraments. Té quaranta anys que em pren la vida seriosament.

L'autor: I l'ha de durar molt això?

El senyor Carbonell: Això, què?

L'autor: La seriositat.

El senyor Carbonell: Espero que sí.

L'autor: Tots que es mana i abans dels quaranta?

El senyor ~~autor~~ Carbonell: En tenia deu.

L'autor: Tots que es pot. Ja veig que no ens entendrem.

El senyor Carbonell, que comença a perdre la poca paciència que té:
~~[illegible]~~ No sé perquè.

L'autor: Vull dir que no ens entendrem.

Cap-93 (47)

Toca!

— I en aquell moment, com que a l'antic li sonà que l'escena es prengué una intenció inconvenient, entren esverades Magdalena i Mariona que criden:

Magdalena: Joan!

Mariona: Andreu!

Magdalena: Per què us heu begut d'enteniment?

— El senyor Carbonell que, malgrat la mala cara, el mal geni i la tossuderia, és un bon home, avergonyit de la passada violència i no volent donar un disgust a Magdalena, palpa el braç rígid d'Andreu i, rient, diu:

El senyor Carbonell: Sí, noi: el qui té raó ets tu.

— Les dues dones es miren estranyades i un xic recelosos —

I a vosaltres què us passa! Què són aquestes cares d'angúnia!

L'Andreu, rient: Us devíeu pensar que ens barallàvem. Com que fèiem aquests crits.

El senyor Carbonell: Era una broma.

L'Andreu: Som amics de la broma el Joan i jo.

Magdalena: Doncs sí que ens ho pensàvem que us barallàveu.

El senyor Carbonell: Les dones sempre pensen el pitjor. Aquest i jo no ens podem barallar mai

Cap-93 (48)

Oi, Andreu? [illegible]

L'Andreu: Oi, [illegible].

El senyor Carbonell, a les dones: Traieu-vos-en a la cuina, que vull
parlar amb l'Andreu i fa temps de parlar d'afers.

La Mariona, anant-se'n amb Magdalena: I si pot ésser, parleu-ne sense crits.

El senyor Carbonell: Aquesta Mariona! No callarà, no.

— Una pausa breu —

L'Andreu: Recorda-ho bé el que has dit a les dones: tu i jo no ens podem barallar mai.

El senyor Carbonell, confús: Perdona-m'ho.

L'Andreu: Ets tu qui s'ha de perdonar.

El senyor Carbonell: No em guardes rancúnia?

L'Andreu: Jo? Ni a tu ni a ningú.

— Una pausa més breu que la passada —

El senyor Carbonell: Aquí no ha passat res.

L'Andreu: No ha passat res.

El senyor Carbonell: I tan amics com sempre.

L'Andreu: I és clar que sí.

El senyor Carbonell, més en to de veu que com una nota: Però d'això de la noia, saps? no me'n parlis mai més.

L'Andreu: Com vulguis. Però [illegible] el seu padrí...

El senyor Carbonell: I què vols dir amb això?

L'Andreu: Que també tinc dret a estimar-la una mica i la vull veure feliç.

El senyor Carbonell: I jo també ho vull, ho entens?

L'Andreu: Sí, home, sí, però sense crits perquè si criden les dones es pensaran que ens tornem a barallar i jo, tan si tens raó com si no en tens, no m'hi vull barallar amb tu.

I ja bo uciei ~~[illegible]~~ ficem broma

Arronsant-se: Un bou? Si em diguessis una cosa, per la llei.

El senyor Carbonell: Sí, home! Un "bou", una barca.

L'Andreu: Ah, sí. Ara ho començo a entendre. Què en vols fer, pescar?

El senyor Carbonell: I tan, em vull fer pescador, perquè no puc deixar la fàbrica. Suposo, però, que tal vegada podríem trobar un patró i uns mariners.

L'Andreu: Però...

El senyor Carbonell: De confiança.

L'Andreu: De confiança; perquè [illegible] ja.

El senyor Carbonell: Dels guanys de la fàbrica tinc arraconat un bon munt de moneda i la vull fer treballar.

L'Andreu: Ben fet. Diner [illegible] diner.

El senyor Carbonell: I com que posar una altra fàbrica de teixits fora fer-me la competència i com que al Banc em [illegible] de rèdit.

L'Andreu: Fas bé. Això de remenar diners dels altres pot fer venir males intencions al remenador. I en la qüestió de barcs, tots em sembla bé els del passeig, que són polits i alegres i s'hi pot anar a prendre el sol, a fer-hi una becaina i a ~~[illegible]~~ llegir el diari per a [illegible]

~~[illegible]~~ El senyor Carbonell: I havia pensat en ~~el bou~~ comprar un "bou". Si m'anava bé en compraria d'altres.

L'Andreu, ~~[illegible]~~: Sí, noi: tot un ramat de bous pasturant a la platja. ~~[illegible]~~

El senyor Carbonell: Sempre em surts amb un estirabot.

L'Andreu: És el tarannà. Les coses, Joan, totes les coses de la vida, cal pensar-les bé i pesar-les i tornar-les a pesar. I després, fer-les [illegible]. El [illegible] porta sort.

El senyor Carbonell: Què et sembla? És un bon afer?

L'Andreu: ~~[illegible]~~ Si es porta amb seny, pot ésser-ho. Un país per a fer-se [illegible] de pressa i [illegible], com ara es moda. ~~[illegible]~~ [illegible], però tindràs un bon passar. Amb arengs i tonyina, sense comptar el que podràs vendre aquí al poble, n'hi hauria prou per a vendre el peix. I quan tinguem el carril que diuen que ens volen fer, fins i tot el podràs dur a Barcelona.

El senyor Carbonell: Així, doncs, et sembla bé.

L'Andreu: ~~[illegible]~~ No em sembla malament.

El senyor Carbonell: I els homes?

L'Andreu, fent el paper: Els homes, i les dones, es menjaran el peix que pes-

D. Jo parlo seriosament i tu amb els teus estirabots em desconcertes. Ets poc formal, Andreu.

<u>L'Andreu</u> I tu n'ets massa, fora que de formal tan sols en sóc en mar... quan el mar fa mala cara. Tu, en canvi, n'ets d'un cap de dia a l'altre. I ser tan formal és com ser ~~[illegible]~~ breu i patir del fetge. Per això que aquesta malaltia no té remei, diga'l, senyor Formal.

D. saber quan arriba la Federal.

Cap-93 (50)

El senyor Carbonell: ~~[illegible]~~ Sí, jo.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~: Però passo un trasbals molt gran i em deixo endur pel geni i tot ho engegaria a rodar.

L'Andreu: ~~[illegible]~~ Tot ho has de prendre amb més calma, que és com s'han de prendre totes les coses d'aquest món, i abans de fer una engegada pensa-t'ho bé.

El senyor Carbonell: Ho tinc pensat i repensat.

L'Andreu: Doncs et planyo. ~~[illegible]~~

— Transició —

I no en parlem més i anem pel afer, que ens entendrem més aviat. De què es tracta?

El senyor Carbonell: [illegible] de mal humor.

L'Andreu, rient: No és [illegible] [illegible]!

El senyor Carbonell: I no hi estic ara per afers.

L'Andreu: Això rai! Ho deixarem per a un altre dia.

El senyor Carbonell: Seria un gran esforç per a [illegible]. Fet i fet, val més que en parlem aquí, ara.

L'Andreu: Que es tracta d'una cosa urgent?

El senyor Carbonell: No em ve cap pressa.

L'Andreu: I doncs!

El senyor Carbonell: Això potser em farà oblidar el temps que estic passant.

L'Andreu: Digues, que ja et sento.

El senyor Carbonell: La fàbrica, saps! va bé.

L'Andreu: Si anés malament ja m'ho hauries dit. Les males notícies ~~[illegible]~~ corren més [illegible]

El senyor Carbonell: Cada dia va més bé. El vent de l'Empordà és el millor del món.

L'Andreu: No sóc empordanès, però me n'alegro ~~perquè~~ perquè ets amic meu.

El senyor Carbonell: Ja ho sé, Andreu.

L'Andreu: Ja ho saps, però ara fa una estona ho oblidaves.

El senyor Carbonell: No ho oblido mai.

L'Andreu: ~~[illegible]~~ Doncs, endavant i anem per l'afer.

El senyor Carbonell: Voldria comprar un "bou".

L'Andreu, que ja t'ha entès però es un bon xic [illegible] i [illegible] una gran [illegible]

D'espressa que les tornes.

—

I ara fa una estona ningú no ho hauria dit.

El senyor Carbonell, ~~[illegible]~~ exclamà: Vols no parlar-me'n més d'"ara fa una estona"?

L'Andreu: I què és que anaves a fer, sense saber el que et feies, era una cosa que ni l'Isaura et perdonaria: anaves a trencar una amistat de molts anys.

— Veient el posat pesarós d'El senyor Carbonell, afegeix, rient —

Però perquè ets tu, ~~[illegible]~~ aquesta vegada te la perdono. ~~[illegible]~~ Això sí, ben entès que si hi tornes ~~[illegible]~~ ja en parlarem.

El senyor Carbonell, amb posat de rònega contrició: No hi tornaré mai més, Andreu.

—

I xerraren de lo:

queia: fugit, bullit i a la brasa.

El senyor Carbonell: Pel·li lis és de la barca, és pescador.

L'Andreu: Ja t'he dit que els trobaríem.

El senyor Carbonell: Au, vine Andreu, que mentre ~~les dones~~ la Magdalena i la Mariona ~~[illegible]~~ enllesteixen el dinar farem números.

L'Andreu, ~~[illegible]~~ seriosament sorprès: Números? ~~[illegible]~~

El senyor Carbonell: Sí, home. Què hi tens que dir?

L'Andreu: Que jo d'això dels números no en sé gaire.

El senyor Carbonell: Ni jo tampoc.

L'Andreu: Veus? El Daniel, que en sap tant, no ho arreglaria en un tancar i obrir d'ulls.

El senyor Carbonell, tornant: Massa que cridà.

L'Andreu: Ah, segueix venint?

El senyor Carbonell: Jo l'he cridat.

L'Andreu, molt content, ~~anant-se'n~~ amb el senyor Carbonell: Això m'agrada! Encara el veig casat amb la Mariàngela!

— El que respon el senyor Carbonell no ho podem sentir perquè ell i l'Andreu són ja fora d'escena. I el més que no ho sentim. La cambra resta solitària un instant. I per a que no hi resti massa estona entren Magdalena i la Mariona.

Magdalena: Se n'han anat al despatx.

La Mariona: I per què en diu el despatx si no s'hi despatxa res?

Magdalena: No ho sé. Ho diu de quan va ésser alcalde.

La Mariona, amb menyspreu: Els homes estan carregats de manies, però el teu n'està més que els altres. El despatx! Vés perquè no en podem dir la saleta, com abans.

Magdalena: Que en digui com vulgui.

La Mariona: Per mi sempre serà la saleta.

Magdalena: ~~[illegible]~~ Perquè et topes amb ell. Per això no us enteneu tan malament.

La Mariona: Com amb tothom.

Magdalena: Amb mi, no.

La Mariona: Perquè en tot hi diuen que sí. ~~[illegible]~~ Com mi a les havia d'haver. Si en lloc de ser la criada fos la seva dona el faria anar més dret.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Magdalena: ~~[illegible]~~ Em sembla que et fas massa il·lusions.

La Mariona: Bé hi anirà el meu, que al cel sigui, que sí que hi deu ésser malgrat que no era pas gaire de missa. Que no m'escoltes?

Magdalena, que escoltava un xic angoixada per si al misteri d'aquesta [illegible] havia enrenou: Sí, Mariona, em parlaves del Quimet, que no anava a missa.

La Mariona: Però que deu ésser al cel, esperant-me. ~~[illegible]~~

* I potser m'esperarà en va perquè, ~~[illegible]~~ encara que jo hi vaig ~~[illegible]~~ a missa, ~~[illegible]~~ estic segura que a mi no m'hi ~~[illegible]~~ voldran al cel. ~~[illegible]~~ Pel meu mal geni, saps? Car jo, quan renyo, també sé tenir mal geni. Però què escoltes?

Magdalena: Si el pare i l'Andreu criden. I no criden. No veus com no es barallaven?

La Mariona: Però s'anaven a barallar. Bé que hem entrat nosaltres...

Magdalena: Quin crim!

La Mariona: Deus voler dir quin no crim. Al teu home, des de que va ésser alcalde i es amo de fàbrica no se'l pot aguantar. Si tots els alcaldes i tots els amos son com ell no m'estranya que els pobres vulguin fer la revolució.

Magdalena: No em parlis de revolucions que jo en tenim prou i massa amb la de casa.

— Entra Daniel —

Daniel: Bon dia.

Magdalena, sufocada: Com goses venir, Daniel? Vés-te'n, per l'amor de Déu, que si ell et veu hi haurà un ~~[illegible]~~ daltabaix.

Daniel: És el senyor Casimir qui em digué que vingués.

— Les dues dones s'esguarden estranyades —

~~Mag.~~ La Mariona: Potser Déu hi ha tocat el cor. Potser s'ha repensat.

Magdalena, ~~[illegible]~~ tristament: Em costa de creure-ho.

Mariona: A mi també, però...

— Un moment, i després: —

Què és deu voler?

Daniel: No ho sé, però m'ho penso.

Magdalena, angoixada: Per l'amor de Déu, Daniel! No us barallareu pas. Tingues seny. Fes-ho per mi!

Daniel: Per vós i per mi. I per Maria dels Àngels. No t'espantis pas, Magdalena. No passarà res. Faci el que faci i em digui el que em digui, no passarà res.

Magdalena: Sí, saps? No sé com ets i és per mi...

Daniel: Ja ho sé, Magdalena, i us ho agraeixo.

— Magdalena, de sobte, l'abraça i el besa.

La Mariona: Un minyó tan com cal!... Això no té perdó de Déu!

Daniel, gairebé tan emocionat com Magdalena, desfà l'abraçada i diu a la Mariona:

Digueu-li al senyor Carbonell que ja sóc aquí.

— Les dues dones se'n van, tan atabalades l'una com l'altra. Una pausa. Daniel mira els quadros, el moblet de la cambra, talment com si els preguntés consell. A l'interior s'escolten les veus de la Mariona, el senyor Carbonell i l'Andreu.

La Mariona: Hi ha el Daniel, que diu que tu l'has fet venir.

El senyor Carbonell: Ara hi vaig.

L'Andreu: I jo me'n vinc amb vosaltres al despatx... Si hi sé estar sol, tal vegada m'estarien intentant de fixar-me on no em demanen i la festa s'acabaria malament.

— Una altra pausa i entra el senyor Carbonell —

El senyor Carbonell: Bon dia, Daniel.

Daniel: Bon dia, senyor Carbonell.

— l'autor hauria de
dir que El senyor Carbonell, en
veure a Daniel, s'ha posat molt
pàl·lid, però no ho
diu perquè comprèn que a l'actor
no pot obligar-lo a fer l'impossible.
Home de sensibilitat i s'enfada
perquè l'autor ho vol.

L'autor, doncs, es limita a unes
indicacions de més bona fe: que El
senyor Carbonell fa més mala cara que
mai i s'esforça visiblement en llevar tota
violència a l'escena; que parla, altrament,
quan no ho voldria, en to sec i dur, als
anys; que Daniel, que es dóna ... el que
té més serè, li parla sense insolència però
no amb humilitat de servent. Etc,
etc.

El senyor Carbonell: Hem de parlar.

Daniel: Digueu i us escoltaré.

El senyor Carbonell: És que no sé com començar.

Daniel: Penseu-vos-ho, que no tinc pressa.

El senyor Carbonell: És una cosa dura, saps? el que t'he de dir.

Daniel: Ja m'ho penso.

El senyor Carbonell: Però t'ho he de dir. Com més aviat sortim d'aquest tràngol més bé ens anirà a mi i a tu.

Daniel: Jo també voldria acabar aquesta conversa com més aviat millor.

El senyor Carbonell: Ja tu, com treballador, vull dir com caixer...

Daniel: Com treballador, car el de caixer és un treball com qualsevol altre.

El senyor Carbonell: Com caixer no en tinc res que dir de tu.

Daniel: Val més així.

El senyor Carbonell: Has estat honrat, seriós i puntual. M'he pogut refiar de tu i no em sé recomanar-ho i...

— I no sap com seguir. Daniel,
per ganes d'acabar, l'ajuda:

Daniel: I em volen treure de la fàbrica.

El senyor Carbonell: I ~~[illegible]~~. I no sap què dir, em pot ben creure. Has treballat de ferm, sense escatimar-te les hores, m'has fet de caixer i de secretari, perquè jo, ho sé, això d'escriure i fer números...

Daniel: He fet la meva obligació i res més.

El senyor Carbonell, oblidant el seu paper, tal que els homes, allò que són com ell, fan sovint: No en trobaràs cap altre com tu.

Daniel, ~~[illegible]~~ mirant-lo fit als ulls: Doncs per què em treuen si saben que no en ~~[illegible]~~ trobaran un altre com jo?

El senyor Carbonell: Per força, perquè no tinc més remei. Però com que m'has servit bé i t'has interessat per la fàbrica, et donaré una quantitat per a que puguis passar fins a trobar una altra feina.

Daniel, molt digne: La mesada i prou.

El senyor Carbonell, no podent vèncer la humiliació del refús: De desagraïts l'infern n'és ple.

Daniel, ferm però sense agror: I d'avars també.

— Amb una ràpida transició.

~~[illegible]~~ L'agraït no ho ha pas estat mai vos, senyor Carbonell, me'n heu d'estar a mi. He treballat i vos m'heu pagat el treball que he fet. I no m'heu de donar res.

El senyor Carbonell: Ets orgullós.

Daniel: No sé perquè no m'he d'avergonyir de cap mala feta.

El senyor Carbonell: Que ho dius per mi?

Daniel: No, perquè no us vull ofendre. Ho dic per mi i estic molt content de la meva mena d'orgull.

El senyor Carbonell, satisfet de que tot hagi finit millor del que esperava: Bé, doncs, no en parlem més.

Daniel: N'hem de parlar, encara, senyor Carbonell. M'heu volgut donar diners i els he refusat. Voldria una altra cosa

El senyor Carbonell, sorprès i recelós: Demana.

Ho has endevinat

Daniel: no estava gaire.

El senyor Carbonell: Te'n de de beure.

—

Estem en pau.

—

perquè en el pare de Maria dels Àngels

— Pels darrers de la casa, però ja dintre del jardí, veu Maria dels Àngels — fora massa estrany que se'n hagués anat amb Antonieta — i es queda al costat de la finestra escoltant el que parlen Daniel i El senyor Carbonell —

Daniel: Voldria saber perquè em treuen de la fàbrica. Encara no m'ho heu dit.

El senyor Carbonell: Ja t'ho pots pensar.

Daniel: Ja m'ho puc pensar, però vull que m'ho digueu.

El senyor Carbonell: És per la noia.

Daniel: L'estimo i ~~ja~~ ja ho sabeu.

El senyor Carbonell: I no l'has d'estimar, i ja ho hauries de saber.

Daniel: I ella m'estima.

El senyor Carbonell: I no t'ha d'estimar.

Daniel: Perquè?

El senyor Carbonell: Escolta'm, Daniel, i posa't a la raó.

Daniel: Deu ser molt difícil posar-se a la raó vostra. I no sóc, ~~tan tonto~~ com es diu, tan treballador, tan honrat? I no tinc tantes virtuts?

El senyor Carbonell: Com ~~tr~~ treballador per a dur els comptes de la fàbrica, et tinc. Com a gendre no et puc acceptar.

Daniel: Perquè?

El senyor Carbonell: Perquè la noia és rica.

Daniel: Jo hauria volgut que fos pobra.

El senyor Carbonell: Jo, no.

Daniel: Jo l'estimo perquè és bona i no perquè sigui rica.

El senyor Carbonell: Però n'és i tu no ets del nostre braç.

Daniel: Parleu com si tota la vida haguéssiu estat ric.

El senyor Carbonell: Parlo perquè he estat pobre.

Daniel: I us heu enriquit. No sou el primer ni seréu l'últim.

El senyor Carbonell: Bon profit els faci. El que m'interessa, ara, és el que jo puc fer i no fer.

Daniel: Vós, sí. Però els altres, no. [illegible], no.

El senyor Carbonell: I la meva filla i farà el que jo vulgui.

Daniel: Em parleu com un amo i no com un pare; els pares no han !!

El senyor Carbonell: Em parlo com vull i el que faig ho faig pel seu bé.

Daniel: I jo no compto.

El senyor Carbonell: No, que no comptes.

Daniel: Jo no soc del vostre braç. Això, aquest mot que ~~[illegible]~~ jo us heu dit abans i ara me repetiu, com més es diu la gent més s'enverina i més fàstig fa. I què vol dir això del vostre braç? Els braços els tenim per al treball i l'abraçada.

El senyor Carbonell: Tu jo no t'entenc.

Daniel: Vós éreu pobre i jo no en soc. Jo, que ho soc, puc ser tan ric com vós i més que vós. Perquè soc més jove i més intel·ligent ~~El senyor Carbonell~~ que vós.

El senyor Carbonell: Mitja per tu! I acabem, acabem d'una vegada.

Daniel: Jo en tinc més ganes que vós perquè em fa por i fàstic. Por i fàstic, senyor Carbonell! Por del mal

II de son cos amo dels fills.

I aquests mots ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ dictats per la seramitat dels rics,

que pot fer un home de bé. Llàstima perquè un dia es penediran del mal que em han fet.

— Amb una transició —

Tot és enveja del poble perquè no em volen veure ric, senyor Carbonell. No em volen veure ric, home de bé! [illegible] a casa, però on vaig trobar treball i respecte. La Maria dels Àngels, que no ho sap, ~~[illegible]~~ però que ~~[illegible]~~ també em té llàstima perquè m'estima, mai no en sentirà l'enveja. Jo seré ric i vós no hi guanyareu res amb la meva absència, car, ja veieu el què són les coses de la vida: em traieu de casa vostra i em tindreu sempre aquí perquè hi deixaré el meu record, que no podreu [illegible]. I un dia ~~[illegible]~~, tingueu-ho per ben segur, tornaré. I aquell dia Maria dels Àngels serà la meva esposa.

— Surt per la porta central, la qual s'obre cara al públic. Maria dels Àngels l'agafa pel braç.

El senyor Carbonell, a l'interior, sospira [illegible] com si es tragués un gran pes del damunt i fregant-se les mans i se'n va per l'esquerra dient: Això ja ho veurem

— Maria dels Àngels i Daniel són a la plaça, a l'angle de la casa.

Daniel: Has sentit el què deien?

Maria dels Àngels: Sí. Pobre pare.

Daniel: Pobres de nosaltres.

Maria dels Àngels: Nosaltres tenim un ample camí en el qual mai no hi mancarà res.

Daniel: Hi haurà el sofriment.

Maria dels Àngels: El sofriment és bo perquè fa més bona l'alegria de després.

Daniel: D'un després que no sabem quan serà.

Maria dels Àngels: Però serà.

Daniel: Em caldrà molt coratge per a esperar-lo.

Maria dels Àngels: I en tindrem. Ja ho veuràs com en tindrem. I és cert que te'n vols anar del poble?

Daniel: És cert. Què hi faria aquí? Me n'he d'anar. Per tu i per mi. Però tu vindràs amb mi

Maria dels Àngels: No; això, no, Daniel. Els pares es moririen de pena.

Daniel, somrient: No, estimada. No m'has entès. ~~[illegible]~~ marxaré del poble, però on jo vagi, per lluny que vagi, sempre seràs amb mi.

— Maria dels Àngels, commosa, calla.

No podria viure sense tu. Per lluny que siguem l'un de l'altre, no ens podrem deixar.

Maria dels Àngels: Quan te'n vas?

Daniel: ~~Quan~~ No ho sé. Molt aviat, perquè així podré tornar més aviat.

Maria dels Àngels: Aquesta tarda t'esperaré al lloc de sempre.

Daniel: Hi seré a l'hora de sempre.

— A la cantonada apareixen Magdalena, el senyor Carbonell, l'Andreu, la Mariona.

El senyor Carbonell: I la noia? On és la noia?

La Mariona: Fa un moment era al jardí.

Magdalena, cridant: Maria dels Àngels! El dinar és a taula.

Maria dels Àngels, amb un gran somriure, amb una gran veu de triomf: Sóc aquí, mare, amb el Daniel. Li deia adéu.

— I abraça i besa a Daniel. El se-

~~sogre~~ Carbonell, encès d'ira,
avança un pas, però diu, rient,
L'andreu, estenent el braç per a barrar-li el camí: Ja és perdut, pare
terrible!

I
cau
el
teló

[illegible] (1)

(1) [illegible]

Cap-93 (62)

~~[illegible]~~.

Han passat deu anys. El senyor Carbonell és mort, cosa que no desplaurà gens a l'autor ni a l'interpretació. ~~[illegible]~~ No havent de "sortir" més que en el primer acte, podia anar-se'n de dret a casa — i, com tot senyor, es home virtuós — i la dona no el renyarà perquè "retira tard".

És una tarda ~~[illegible]~~ d'~~una~~ octubre ~~[illegible]~~ molt madura ~~[illegible]~~. Fa un dia ~~[illegible]~~ de vent ~~[illegible]~~, de fred i mar picada. Un dia de més bon [illegible]

A primer terme Sirena, Rosa des Vents des vents i Tritó, no han envellit. — ~~[illegible]~~ Bé han de tenir una mica de sort es pobres folls, en el ben entès que el no envellir sigui una sort; bé han de tenir algun privilegi.

Sirena, Rosa des Vents i Tritó són es únics personatges de la comèdia que no envelleixen, — tal vegada — i això sí que és una sort, — perquè viuen fora del temps. Les coses que ventaixen ~~[illegible]~~ sí que han envellit, però ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~: desclouent-se d'una manera estranya, sense entristir-se ni sorprendre-se.

La casa és a primer terme. L'autor la disposa així perquè en aquest acte i en el tercer fer-la passejar ~~[illegible]~~ per la plaça, aprofitant la fosca de l'escenari, com per art de bruixeria, resultaria molt difícil i temeria fer-li dir al públic, que no creu en bruixes: "Aquests tramoistes mai no tenen pressa".

Tercer: en aquest segon acte és

passar a casa, amb un bon foc,
o a la taverna amb l'ampolla
de rom, el fum de les pipes i els
crits i rialles i cançons dels
mariners que, com fa mal temps,
no poden anar "en mar".

Pels carrers de la vila, gairebé
deserts, el vent, amo i senyor entremaliat,
aixeca les faldilles de les dones
i el mantell del senyor rector.

mobles de la sala no podrien ésser pintats i entre ells hi ha d'haver un piano. Altrament, si ~~[illegible]~~ el lloguer del piano fos per a l'empresari una despesa massa feixuga, l'autor, que no li ve d'un sacrifici, també acceptaria d'afegir: un disc i un electròfon entre bastidors. Que és, pensat i decidit, el millor que pot fer-se: res de piano llogat; un disc i un electròfon entre bastidors. Tots hi sortirem guanyant: l'autor, el públic — que preferirà una bona interpretació ~~de~~ d'Arthur Schnabel o Wilhelm Kempff o l'altre Artur: Rubinstein, en disc d'un piano de lloguer i ~~[illegible]~~ un executant mediocre, decididament, el piano el suprimim el sopar del ~~[illegible]~~ d'en Joan senyor Carbonell, que en pau repòs per a que pugui reposar en pau — un xic massa tard, val a dir-ho — <u>Magdalena</u>, <u>Maria dels Àngels</u> i <u>Mariona</u>.

En començar l'acte, sota l'ampli cel d'un blau més dramàtic ~~[illegible]~~ que el de l'acte anterior, d'un blau tardoral que s'enfosquirà el vent i en el qual apareixen, com en l'acte anterior les emblemàtiques figures de la Sirena, la Rosa dels Vents i el

Tilò, la casa de la porta i les finestres closes. Passats els instants de fosca ~~[illegible]~~ necessaris al canvi d'escena, la porta i les finestres hauran desaparegut i la cambra ~~[illegible]~~, moblada; ~~[illegible]~~ una tauleta al mig, una calaixera isabelina, un gran quinqué de petroli, tres o quatre cadires, un silló [illegible] tot l'escenari.

En aquest acte, com és lògic després de deu anys, els personatges: Maria dels Àngels, Magdalena, Mariona, el Lluïsot, el senyor Miquel, l'Andreu, s'han envellit. Maria dels Àngels no tant com els altres: perquè és més jove i perquè és la protagonista i, per tant, li hem de tenir certs miraments.

Hi ha una llum ~~[illegible]~~ lívida, de color de sofre; una llum ~~[illegible]~~ dura, violenta, agressiva.

Asseguts a terra, al peu de la finestra, Sirena, Rosa dels Vents i Tilò.

El Tilò ~~[illegible]~~: aquí no hi toca el vent.

La Rosa dels Vents: Aquí, amb el sol, s'hi està bé.

La Sirena: D'aquí no ens en traurà ningú.

El Tilò: Si vingués, tal vegada ens en trauria el ~~[illegible]~~

Antonieta i El Sr. Terrades, que són com tothom, és a dir, que no són com La Sirena, La Rosa des Vents i El tató,

---

I del vent se'n parla més que no pas se'l sent. Si no fos així, el públic, que no ha vingut al teatre per a sentir el vent, no podria escoltar el què diuen es personatges de la comèdia. Si, en aixecar-se el teló, podria sentir el tema, obligatori, de Llevantina, que sona molt "piano" i en un temps lento molto espressivo, com convé a una comèdia romàntica i a un capvespre tardoral, que són, per obra i gràcia des poetes, capvespres romàntics per excel·lència.

No cal oblidar-ho,

Carbonell.

La Sirena: Era dolent, el Carbonell.

El Tritó: No; tan sols dolent, no: era alcalde. I això era una mica massa. És l'ofici, saps? Els homes tots tenen el mateix mal: són massa de l'ofici.

La Rosa dels Vents: De quin ofici? Del seu, ser de cadascú: i pescador,

El Tritó: pagès, fuster, barber, general.

La Sirena: Als qui tenen casa i taverna una passa del mar, el vent no és amic. Però a nosaltres, sí. El vent mestral, que és més dolent que els alcaldes, no ens deixa estar a la platja. Bufa la cresta blanca de les onades i ens mulla de xiuxiu i arrossega la sorra de la platja.

La Rosa dels Vents: El vent és amo i senyor del cel, de la terra i del mar i té una veu forta i crida i xiula i renega. El vent és bo perquè s'emporta lluny totes les marfugues, totes les tristeses, totes les misèries, i ens deixa la casa neta per a que hi puguin germinar i florir les esperances.

La Sirena, rient: En parles com si en fossis enamorada.

La Rosa dels Vents, abraçant-la i besant-la com ho faria a un infant: I és clar, Sirena, Sirenta: visca la Rosa dels Vents!

El Tritó, greu i sentenciós: Vés-hi amb compte, minyona, que, segons diuen, un mal vent pot fer-nos perdre el senderi.

La Rosa dels Vents, sentint-se invulnerable: Però si nosaltres no en tenim!

El Tritó: Tens raó. No hi pensava. Però no ho has dit tot. És clar: com que ets jove, no ho pots saber tot. — més greu i sentenciós que mai; altre cop [illegible] misteriós —

Hi ha vents, els de la tarda i de l'hivern, que el

~~[illegible]~~

I ~~[illegible]~~ la boira en remolins, talment [com] columnes de fum,

---

2a) La Rosa dels Vents: Perquè no li dius senyor, com fan els altres?

El Titó: Perquè en el nostre món no n'hi ha de senyors. Som [illegible] com uns altres i els altres. M'has entès?

La Rosa dels Vents: Sí. Però...

El Titó: Però, què!

La Rosa dels Vents: I el senyor Moragas?

El Titó: Aquest ~~[illegible]~~ és diferent.

La Rosa dels Vents: I el senyor Bernabeu!

El Titó: També és senyor perquè també és diferent. Veus? Ara ho has trobat. Ésser senyor vol dir ésser diferent.

neu fins i tot plora. Saps perquè ho fa? Jo, sí, perquè jo ho sé tot. Plora perquè no ploram nosaltres

La Sirena, amb una gran angúnia: Que no plores, tu?

El Titó: Nosaltres vull dir es altres. Es bruts mai no ploram.

— Transició —

Però també saps riure. Ja ho crec que en saps! ~~[illegible]~~ És una rialla ~~[illegible]~~ [illegible] (que peta com una xurriaca i) fa estremir el món. I [illegible], cosa que no té maneres i es pot permetre totes les [illegible], aixeca les faldilles de les dones i les capes des capellans i fa volar es barrets [illegible] des generals.

— Passa, ~~[illegible]~~ El Miquel, arrauit, trist, ~~[illegible]~~ el cor

La Sirena: Es Miquel!

La Rosa des Vents: Avui tampoc no ens portes carta?

El Miquel, ~~[illegible]~~ gairebé sense aturar-se: Qui no ha d'escriure, si són tan pobres?

La Sirena: Ni per a la Maria des Àngels?

El Miquel: ~~[illegible]~~ Ni per ella, que, com nosaltres, ja no recorda d'aquest món.

— I segueix el seu camí, donant cops de cap contra la ventada que és, amb les cartes, l'única que pot tomar-

El Titó, a les seves companyes: L'heu sentit? Fins i tot el Miquel, aquest pobre animaló tan [illegible], ho sap que tenim un món que no és el de l'altra gent.

La Rosa des Vents: I sa Maria des Àngels també és del nostre món?

El Titó: Sempre ho ha estat, però ara ho és més que mai: perquè està trista per [illegible], com una estrella, ~~[illegible]~~ una gran esperança que no vol morir i l'ajuda a viure.

La Sirena: Jo, si fos carter, només voldria portar les cartes (plenes de bones paraules i bones alegries. Cartes que diguessin que fa sol, que es arbres han ~~[illegible]~~ [illegible], que ~~[illegible]~~ la setmana té set diumenges, que és la festa [illegible]

La Rosa des Vents: Carta del [illegible].

El Titó: Aquest, que no sap tan d'escriure, no escriu

a estrenar un barret verd de fulles noves, que han florit les ginesteres,

---

→ El Tító: D'aquestes, el Miquel no en rebrà mai cap

XXV

La Rosa dels Vents: Ara no la veiem tan com quan hi havia el Daniel.

La Sirena: No surto gaire de casa, per a fer companyia a la mare. I quan en surto és per anar a la fàbrica, que n'és la mestressa i hi treballa com feia el Daniel i cuida escriure cartes i cuida fer números, com feia el Daniel, que no en cap tan com ell. ~~[illegible]~~

— Girant-se lentament i avançant fins al proscenri —

Però cada tarda, a l'hora que la tarda es vol fer nit, baixa ~~fins~~ a la platja i mira al lluny de la mar

— fa posar la mà plana damunt dels ulls, talment com una visera —

com si volgués veure el que mai no veu: un barco que s'atura i envia un bot amb un home que és el Daniel o que és capità del barco que porta una carta del Daniel, o que es capità del barco que [illegible] el vent se l'endurà, Sirena.

El Tító: [illegible], que el vent se l'endurà, Sirena.

— La Sirena respira el seu alè s'alça.

Lou, que ja no n'hi ha de barcos i capitans d'aquesta mena.

<u>La Sirena</u>: I és ben estrany que no escrigui. Què li deu passar? Quina vida deu fer en aquelles ciutats on veu tot el que han de fugir?

<u>El Tritó</u>, distret: Això que la gent en diu la vida i que els hi sembla tan senzilla i entenedora és la cosa més estranya i fantàstica del ~~[illegible]~~ món.

<u>La Sirena</u>: No sé què és, jo, la vida. I quan els del poble en parlen no ho entenc.

<u>El Tritó</u>: Perquè ells tampoc s'entenen. La vida vols saber? No la sap ningú ni la veu ningú i tots volen veure-la. I tots, com que tenen tan enteniment que sembla que no en tinguin gens, se'n van camí enllà per si la troben. I la vida mai no és on són ells. Fet i fet, val més no moure's de casa. Ja vindrà, si vol.

<u>La Sirena</u>: Però la vida hi deu ser el que fem nosaltres: menjar, dormir, venir al poble, veure la Maria dels Àngels i el senyor Menages, tirar un arbust de mar al fons de la mar i una petita vesprada a la vora de la platja...

<u>El Tritó</u>: Sí, també és això, però jo vull dir una altra cosa i no sé com dir-ho perquè no sé ben bé què és... No m'entens, oi?

<u>La Sirena</u>: Sí que t'entenc, sí. Vols dir com una música molt bona, molt bona, que només la sentim nosaltres.

<u>La Rosa dels Vents</u>: Com una gran resplendor que la mirada de la gent no sap veure.

<u>El Tritó</u>: Això, sí; això: una música que no sona enlloc i una llum que no veu ningú perquè ~~les portem nosaltres dins nostre~~ els cantem per nosaltres. I dir cantar !!!

<u>La Sirena</u>: Veieu? Jo voldria poder donar una mica d'aquesta música i d'aquesta resplendor a la Maria dels Àngels, que li farien un gran bé perquè li farien companyia.

<u>El Tritó</u>: Ja en deu tenir, però ~~[illegible]~~ les amaga ben amagades perquè li fa por que les hi prenguin.

— <u>La Sirena</u> i <u>La Rosa dels Vents</u> s'esguarden estranyades —

Hi ha una mena de gent, la gent tota, que roba la música i la llum.

— ~~[illegible]~~ Una pausa. El xiular del vent —

<u>La Rosa dels Vents</u>: Pobra Maria dels Àngels. El pare, mort. I el Daniel Llunç, que és com si també fos mort.

<u>El Tritó</u>: ~~[illegible]~~ Parlàvem de la vida. Doncs la vida també és això: veure morir els altres.

III perquè la lluna també és una cançó. Ho sabíeu vosaltres que la lluna és una cançó?

La Rosa dels Vents: Ho sabem ara perquè tu ens ho dius i tu ho saps tot. Ets el més savi del poble.

El Titís, en un to d'il·luminat, en un to que no ha de fer riure: Potser sí.

La Rosa dels Vents: Com la Maria dels Àngels.

El Tritó: Ara, sense el Cartonell, ella, la Magdalena i la Mariona deuen viure més tranquil·les.

La Rosa dels Vents: S'hauria tornat boig el Cartonell.

El Tritó: No, però s'hauria tornat sord i cridaire. I tot li venia d'haver-se fet ric. I això que diuen de que no hi ha res pitjor que ~~[illegible]~~ la sabata que no es recorda de quan era espardenya.

La Sirena: Ah! Les espardenyes es tornen sabates?

El Tritó: I hi ha qui sí: les dels altres que fan diners i volen fer el senyor i no en saben. I per a fer el senyor criden i manen i fan cara de fora-bis. I les sabates, quan se les posen, criden com ells: parrampic, parrampic, parrampic. ~~[illegible]~~ Les espardenyes ~~[illegible]~~ no ~~[illegible]~~ tenen pretensions ni maneres de ~~[illegible]~~ grandesa i no les sent ningú.

La Rosa dels Vents: Ah! els lladres, quan van a robar, tot duen espardenyes.

El Tritó: Es veu ben bé que no en sap res de les coses del món. Els lladres, que són uns desgraciats que, com que no treballen, tenen molts diners, sempre van vestits de les festes i duen unes sabates de molt preu que les fan ~~[illegible]~~ a París expressament per a ells i tenen la sola folrada amb pell de tigre. Sap què són tigres?

La Rosa dels Vents: No.

El Tritó, amb suficiència i pedanteria d'intel·lectual: Són una mena de gats, grossos com vedells, que en lloc de menjar ratolins mengen homes.

— Un gest d'esglai en La Rosa dels Vents. I una interrupció de La Sirena que, absorta, no l'escoltava —

La Sirena: Encara no són les quatre.

El Tritó, desconcertat: Què té per veure això amb els tigres?

La Sirena: Res.

El Tritó: I com ho saps que encara no són les quatre?

— Comença a fosquejar —

La Sirena: Que cada tarda, a les quatre, el senyor Bernabeu i les seves nines venen a casa de Maria dels Àngels. Cada tarda menys els diumenges, que el senyor Ber-

mateu toca a "La Violeta"

El Tító: I què hi venen a fer?

La Sirena: A tocar el piano per a que la Maria dels Àngels n'aprengui.

La Rosa dels Vents: Avui, amb aquest mal temps, no deuran venir.

La Sirena: Hi ha coses que no es poden deixar. El dia que enterraren l'Antonieta de la Fonda del Sigle també feia molt mal temps... No us ho he contat mai que vaig anar a l'enterrament? N'he vist moltes de coses, jo.

— Plena de por —

Però com aquella no en vull veure mai més ~~[illegible]~~. Voleu que us l'conti encara que em faci por?

El Tító: Digui's.

La Sirena: A l'Antonieta la dugueren en una mena de calaix com els de les calaixeres però més estret, que sols hi cabia ella. ~~[illegible]~~ Li havien posat el vestit blanc del casament, com si s'hagués de tornar a casar. ~~[illegible]~~ Feia més bonic! Tenia la cara blanca com el vestit i els ulls tancats com si dormís. Però no dormia, no. I semblava que somreia, com si li fes gràcia que la tornessin a casar. La dugueren en processó i tothom anava vestit de negre i estava trist. Sols ella somreia. I al cap de la processó hi anava el senyor rector ~~[illegible]~~ amb una capa daurada i els escolans, i els pares de l'Antonieta, que ploraven, i el marit de l'Antonieta, que era tan bon noi i també plorava. I quan varen arribar al cementiri, varen deixar en terra l'Antonieta, al costat d'un clot que havien fet l'enterramorts i varen tapar la caixa i la varen baixar al clot i quina por em va entrar, quina angúnia! en veure que la colgaven de terra, de palades ~~[illegible]~~ i grapats de terra, amb aquell vestit tan blanc i aquella cara tan blanca. Era com si la volguessin [illegible]

— Gairebé cridant —

Quina cosa més lletja és morir-se i quina por fa! Quina por!

— Agafant-se histèricament al braç d'El Tító: —

Jo no em vull morir, Tító! Jo no vull que em colguin de terra!

El Tító: A tots els enterren així. Però no ~~[illegible]~~ tinguis por, que no n'has de tenir. De por en tenen ells. Es passen la vida tenint por. Nosaltres no som com ells i no en tenim mai de res ni de ningú.

— Tot es blau de crepuscle, [illegible]

a olegar amb tanta terra. Era el que tu has dit, Tito: que li abocava la terra.

serà nit.

El Tritó afegeix:

Nosaltres, quan ens arribi l'hora, no en voldrem de processons, campanes, rectors i enterraments i fosses de terra obertes esperant-nos. Nosaltres, quan ens arribi l'hora, que serà, com ara, la del morir del dia, ~~[illegible]~~ deixarem la barca ben neta i endreçada perquè la gent del poble es pensi que ens en hem anat i no sàpiguen on, baixarem a la platja i farem el que mai no hem fet: ens farem un petó i una abraçada i direm: Adéu, Sirena! Adéu, Tritó! Adéu, Rosa dels Vents! Ens agafarem de les mans i avançarem mar endins, mar endins, mar endins...

— Ja és nit. I en retornar la llum és la tarda de l'endemà. Som a casa de Maria dels Àngels. Ha desaparegut la façana i la sala — una calaixera, una tauleta, unes cadires, ~~[illegible]~~ és com l'interior d'una capsa que la façana tapava. A la part [illegible] el senyor [illegible]

3º dues butaques —

O una butaca

asseguts a ~~[illegible]~~, fumant un puro. El senyor Moragas, que ha envellit però que porta molt bé la vellesa i ja no fa de metge més que quan vol i per a certs malalts.

Entra per l'esquerra, que és per on entraran i eixiran tots els personatges car la sala no té altra porta — La Mariona

La Mariona: Tampoc hi ha carta. No sé de què li serveix a aquest home fer de carter.

El senyor Moragas: Bé en deu dur a les altres cases.

La que vull és la nostra.

La Mariona: Les de les altres no m'interessen. ~~[illegible]~~ La que t'esperes

El senyor Moragas: I la nostra no arriba i ja deu anys que l'esperem i seguim i seguirem esperant-la. I un dia o altre vindrà.

La Mariona: I en passaran deu més, o vint més o els que siguin

El senyor Moragas: La qüestió és passar el temps, que com més vells ens fem més costa de passar. I quan tenim la sort d'esperar alguna cosa, ~~[illegible]~~ sembla que passa més de pressa. Tots esperem. Tu, una carta. Jo, la Federal, que també vindrà.

venir un dia o altre. I la Magdalena?

La Mariona: Aquesta, també! Em passa d'un mal humor que sembla el Carbonell, que al cel sigui.

El senyor Sunagas: Mal negoci per al senyor rector. Si els del poble saben que el Carbonell és al cel tots voldran anar a l'infern.

La Mariona: ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ Vostè també?

El senyor Sunagas: Jo també, Mariona, perquè a l'infern hi troba-ré bona companyia. Hi va la gent més alegra i flamenca.

La Mariona: Sempre en té una per dir.

El senyor Sunagas, amb còmica melangia: ~~[illegible]~~ Ara que ja no en tingui per dir.
tinc gaires per fer vull més que en

— Transició —

I la Magdalena, doncs?

La Mariona: Com sempre. No està malalta, però tampoc està bona. No sabem què té. Ni ho sap ella.

El senyor Sunagas: Ella sí que ho sap: ~~enyora els~~ anys i la mala cara del difunt. Hi ha gent que s'acostuma a tot.

La Mariona: Ben mirat, el Carbonell no era dolent del tot.

El senyor Sunagas: Potser, no, però era inaguantable.

La Mariona: Tenia molt geni.

El senyor Sunagas: Massa. Si no n'hagués tingut tant, la Maria dels Àngels s'hauria casat amb el Daniel i a-vui en aquesta casa hi hauria més alegria de la que hi ha.

La Mariona: Ja ho poden ben dir, senyor Sunagas.

El senyor Sunagas: El Daniel duria la fàbrica tan bé com el ~~difunt~~ Carbonell. I sense tants crits. Però el Carbonell tenia geni.

La Mariona: Massa.

El senyor Sunagas: I ara aquell geni ~~[illegible]~~ el paguen tres pobres dones que fan llàstima. L'imbecil·litat dels que tenen geni sempre la paguen els que no en tenen.

La Mariona: La feina del Daniel la fa la Maria dels Àngels. I ~~[illegible]~~ diuen que la fa molt bé.

El senyor Sunagas: La Maria dels Àngels és una gran dona.

La Mariona, molt seria: Sí que sí!

Cap-93 (72)

El senyor Monegal: Miro si n'és, que si no fos tan vell i estés tan atrotinat, jo, que no m'he volgut casar mai, m'hi casaria.

Mariona: Ella us estima molt, senyor Monegal, perquè sap que sou ~~[illegible]~~ bo i... encara que us agradin tan les flamenques de Barcelona...

El senyor Monegal, amb un somriure una mica ~~[illegible]~~ — tan sols una mica — trist: El mal és que ara qui no els hi agrada sóc jo.

Mariona: Us estima molt, però no us voldria per marit: espera el Daniel.

El senyor Monegal: Ja ho sé. I fa bé d'esperar. Esperar, Mariona, és una gran cosa.

Mariona: Sí, però, haver de treballar com la mestressa!

X El senyor Monegal: No la planyis pas, que sort en té de poder ~~esperar~~ treballar. El treball ~~[illegible]~~ també és una gran cosa perquè ens distreu d'altres cabòries. Aquí la més ~~[illegible]~~ dissortada és la Magdalena, que no vol fer res.

Mariona: No res. Ni menjar, ni dormir.

El senyor Monegal: Mala feina la de no fer res. L'heu de fer menjar.

Mariona: Diu que no té gana.

El senyor Monegal: Doncs ha de menjar encara que no en tingui.

— Entra Magdalena. ~~[illegible]~~ molt envellida. En veure-la, diu El senyor Monegal:

Parlàvem de tu.

Magdalena: Ja ho he sentit.

El senyor Monegal: I què?

Magdalena: Què hi puc fer, jo, pobra de mi, si he perdut l'humor?

~~El senyor Monegal~~

— Va a asseure's —

El senyor Monegal: Res de seure, que és feina de gandul. Has de reaccionar, Magdalena; has de feinejar, has de caminar; has de tenir l'energia de la teva filla. Què et penses que no pateix la teva filla? I és clar que pateix. Però va i ve, treballa, no es deixa decaure com fas tu. Que no et doldria perdre la teva filla?

O Va de dol, es clar, com <u>Maria dels angels</u>, i està

Magdalena, esglaiada: No m'ho digueu això, senyor Monegal!

—El senyor Monegal: Doncs pel camí que vas aviat la perdries. Encara que et faci por pensar-hi, pensa en la vida ~~[illegible]~~, de la teva filla. Encara et necessita la teva filla. Mira la meva si n'és de vella. Doncs diu que no es pot morir perquè em té a mi i té por dels disbarats que, sense ella, jo faria. I només en faria un: deixar-me morir. Perquè els fills que es queden sense mare no poden viure. Però les mares que tenen fills no es poden morir. Ho tens entès? No es poden morir!

—El senyor Monegal, que s'havia deixat guanyar per l'emoció, afegeix, esforçant-se * — i prova de [illegible] per donar un to de facècia a les seves paraules —

I bé, vaja, que això s'ha d'acabar! I ho acabaré jo, que sóc el metge. Des d'avui s'han acabat les màquines... perquè estic segur que quan no et veuen o et penses que no et veuen les deixes anar a raig fet.

Mariona: Més d'una vegada.

Magdalena, avergonyida: Tu calla.

El senyor Monegal, a Mariona: Tu no callis, que ara mano jo.

— A Magdalena —

Des d'avui s'ha acabat el viure tancada a casa, com si fessis penitència. Sortiràs, passejaràs amb la Mariona, aniràs amb ella al mercat i amb la teva nena a la fàbrica. I quan hi hagi sarau et vindré a cercar jo i et treuré a ballar.

Magdalena, amb un mig-trist somriure: Quines coses em diu, se-

1 Tenia tocat un gran ~~[illegible]~~ paper, que és el millor que podien fer les dones: ser mare.

senyo Monagat!

<u>El senyo Monagat</u>: Així m'agrada: que somrigueu. Ara comencem a anar bé. Les boques que no somriuen es rovellen. I no hi ha res més lleig que una boca rovellada. I des d'avui s'ha acabat la quaresma.

<u>Magdalena</u>: La quaresma?

<u>El senyo Monagat</u>: Vull dir el no menjar. Des d'avui en aquesta casa s'hi menjarà tan bé i amb tanta abundor com a la fonda els tres dies de festa major.

— a <u>Mariona</u> —

Ja cal que et moguis perquè, com que no vull que em fen la patota, des de demà, cada dia a l'hora de dinar em tindreu de dispeser.

— a <u>Magdalena</u> —

Ja hi vindràs i menjaràs amb gana.

— a <u>Mariona</u> —

Però vull que em tracteu bé.

<u>Mariona</u>, resplendent de joia: Sí, senyo Monagat, sí que el tractarem bé. Ja veurà quins niquets, i quins [illegible] a la brasa, i quin rap amb patates, i quins conills a la [illegible] amb allioli.

<u>El senyo Monagat</u>, a <u>Magdalena</u>: Amb una farmacèutica com aquesta t'has de posar bona per força. Ah, i el vi que sigui ~~[illegible]~~ també recomanable. A Cal Pintat en tenen un d'Alella que es fa dir senyor.

<u>Magdalena</u>: Jo ~~[illegible]~~ bec aigua.

<u>El senyo Monagat</u>, escandalitzat: Aigua? Vet aquí perquè estàs com

estàs. Ara ja me l'explico el teu mal, què es dir més dolent: estaves aigualida. Des demà beuràs vi.

— a Mariona —

Te cal pintar, eh?

I ara que ja no fa vent i hi ha un sol que enamora, abriga-la bé, que se'n ve amb mi a passejar.

Magdalena: Ja començarem demà, senyor Moragas

El senyor Moragas: He dit que avui i ha de ser avui. Anirem a cal Joan de la Torre que diu que està malalt i no es treu el mal enlloc. Saben què li receptaré? Els matins a entrecavar la vinya i les tardes a "La Violeta" a jugar a cartes.

— I agafant-la del braç, mentre Mariona li posa damunt les espatlles un ample mocador de pit, el senyor Moragas se'n va amb Magdalena, dient-li:

I riu! Riu, Magdalena, que la gent no vegi que estàs ressuscitant. Riu perquè fa sol i, perquè jo ho vull, avui la tarda s'ha vestit de primavera. Riu perquè tens una filla que és la més valenta i bonica del poble i perquè el senyor Moragas, si no es tan bonic com la teva filla, és el metge millor del món!

— Una pausa. Mariona, que ha deixat un moment per a veure'ls marxa torna a entrar per a poder dir —

La Mariona: Aquest senyor Moragas és un sant home. Una mica tabalot, però, qui sap, potser per això és un sant home.

Quan ell haurà entrat l'alegria en aquesta casa, que ja era hora que hi entrés després de tant temps d'haver-ne fugit. Ara sí que la Magdalena es posarà bona.

— A l'interior, les veus de l'Antonieta i el noi Terrades —

El noi Terrades: Es veu que no hi ha ningú.

L'Antonieta: Hi deu haver algú. La Magdalena no surt mai de casa.

— Entren l'Antonieta i el noi Terrades —

La Mariona: Hola, matrimoni feliç.

— a l'Antonieta —

Aquesta vegada no l'has encertat. La Magdalena ha sortit de casa. I des d'avui sortirà cada dia.

L'Antonieta: Què em dius?

La Mariona: Ho que sents: que ha sortit. Li convé distreure's. Se n'ha anat amb el senyor Tenagas a veure un malalt.

El noi Terrades: I d'això en dius distreure's?

La Mariona: És que el malalt només s'ho pensa que està malalt: és el Joan de la Tor.

El noi Terrades: El Joan de la Tor no té altre mal que la ganduleria.

L'Antonieta, amb aspre menyspreu: Com tu.

El noi Terrades: Però jo só ric; el Joan de la Tor és pobre i els pobres no tenen dret de ser ganduls.

L'Antonieta: Pel camí que vas i el talent que et acabaràs tan pobre com ell.

La Mariona: Bé, no us barallessiu pas, ara.

L'Antonieta: Doncs què vols que fem si no sabem fer res més?

El noi Terrades, molesta: També ens hem de distreure, nosaltres.

La Mariona: Té raó l'Antonieta. Els tallis com abans.

El noi Terrades: Només cal això: que hi donés ales.

La Mariona: El que caldria és donar-te un xic d'enteniment a tu.

El noi Terrades: El pare també m'ho diu, però no en faig cas. Són vells; els vells no en saben res de la vida moderna.

L'Antonieta, a la Mariona: Vida moderna vol dir vida de perdularis.

El noi Terrades: El pare el que hauria de fer és donar-me

més diners i ~~[illegible]~~ menys consells. Ja sóc un home, jo!

<u>La Mariona</u>: El vostre matrimoni ha estat un disbarat com una casa.

<u>L'Antonieta</u>: I jo que tenia tantes ganes de casar-me. Quina mala hora vaig tenir.

<u>El Sr. Terrades</u>: Veieu? Si la Maria dels Àngels m'hagués volgut les coses haurien anat d'altra manera.

<u>La Mariona</u>: Pobra d'ella i pobres de nosaltres, si t'hagués volgut! Però no et podia voler: ets massa poca cosa per ella.

<u>El Sr. Terrades</u>: Sí, és clar: per ella només hi havia el Daniel. Però el Daniel la va plantar i es deu haver casat amb una altra

<u>La Mariona</u>: Calla o et tiro a cops d'escombra.

<u>El Sr. Terrades</u>, rient: Era un dir, dona.

<u>L'Antonieta</u>: Val més que callis.

— a <u>la Mariona</u> —

Quan obre la boca sempre diu una rucada. L'he pagat ben cara la mania de casar-me.

<u>La Mariona</u>: No t'envejarà ningú, no. Però tu en tens la culpa. Abans de casar-t'hi ja ho sabies com era.

— al <u>Sr. Terrades</u> —

Perquè tot s'ha de dir: tu ets dels que no enganyen.

<u>L'Antonieta</u>: ~~Tenia tanta~~ pressa de casar-me.

<u>La Mariona</u>: Hi ha coses que en lloc de pressa volen calma i rumiar-hi bé, i pensar-s'ho molt...; després de pensar-s'ho, si la cosa es diu Sr. Terrades, no fer-les.

<u>El Sr. Terrades</u>, que es veu que té la pell gruixuda i no s'ofèn així com així: ~~[illegible]~~ No n'hi ha per tant, Mariona!

<u>L'Antonieta</u>: Sabeu el què em va fer la nit de bodes? Si que ho deveu saber perquè l'explico a tothom i ho sap tot el poble.

<u>El Sr. Terrades</u>, rient: Explica-la, que té gràcia.

<u>L'Antonieta</u>: La nit de bodes, ~~[illegible]~~ en lloc de fer-me companyia, que és el que fan tots els marits com cal, se'n va anar i no va ~~[illegible]~~ comparèixer fins l'endemà.

<u>La Mariona</u>: No devia tenir son, dona.

<u>L'Antonieta</u>: Sabeu on era? a l'estable, perquè ~~[illegible]~~ se li havia posat malalta una vaca.

<u>La Mariona</u>: D'això se'n diu amor a la família

~~El Sr. Terrades, rient:~~

— I torna a riure perquè ja no es podia aguantar més —

El tio Tenades: No siguis, que ja es veu que en ~~[illegible]~~ res del bestiar no hi entens rès.

La Mariona: Aquesta, des de que s'ha casat, hi deu entendre més que jo.

El tio Tenades: No sóc tan ignorant com us penseu i ja sabé quina és la feina del marit la nit de bodes; però allò tenia espera i la mula no en tenia. I una mula val molts quartos. En val més que una dona.

L'Antonieta: Que no el sents, el poca pena?

El ~~[illegible]~~ tio Tenades: Poca ~~[illegible]~~. Però la mula es va salvar

— amb una rialleta grossa —

i l'endemà vaig fer la pau.

La Mariona: Tu sí que ~~al menys [illegible] és~~ perquè hi hagi de tot.

L'Antonieta: Casada amb una bestiassa així.

La Mariona: ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~ ja et planyo.

L'Antonieta: Em plany tothom.

— girada, al seu home —

Em fas fàstig. Fàstig.

— Ell riu —

Però vés amb compte, que tinc cops amagats i un dia potser et trobaràs que no podràs entrar a casa.

El tio Tenades: I ~~[illegible]~~ perquè, si es pot saber?

L'Antonieta: Perquè les banyes no et deixaran entrar.

La Mariona, severament: Això, no, Antonieta. Això, mai. Fóra pitjor el remei que la malaltia. Casant-te amb el tio has fet un disbarat ~~[illegible]~~ i ben no en guard d'un ja està fet. Ara el que has de fer és tenir paciència, resignació i, si pot ésser, un xic de seny.

El tio Tenades: Deixa-la dir, que al cap amb la closca i la gana ~~[illegible]~~ en tinc ben bé prou. ~~[illegible]~~ Saps què voldria aquesta? Un marit que es passés la vida agenollat als seus peus, com els dels cromos dels llibres, dient-li paraules boniques. Però jo no sóc home de paraules. Jo sóc home de fets. Pim, pam i llestos i anem per una altra.

~~[illegible]~~

— Prenent-se el temps —

I ara el que se'n va sóc jo. Tinc feina.

La Mariona: Què tens, tio? Que t'has trobat malalt?

El tio Tenades: Això mai. Estic massa cansat. Però tinc feina.

L'Antonieta: Vol dir feina de no fer res de bo, feina de gandul.

El tio Tenades: I no vull que la Maria les cuixes em tregui aquí. Han passat molts anys i encara em recordo de la cortesa

que em va clavar. Ho he molt sentit, jo.

— a l'Antonieta —

Que véns, donya Col?

L'Antonieta: Amb tu ni al cel, don Carlota.

— El Noi Terradas se'n va rient —

La Mariona: Ja ho dic jo! Quin matrimoni, valga'm Déu! I quina feina deu tenir!

L'Antonieta: La de perdre el temps, que és l'única que sap fer. Se'n deu anar a casa del notari. S'han fet molt amics i quan el notari no té feina ell i el Noi enganxen la tartana i se'n van a Barcelona a veure les maturranques. Pagant el Noi, s'entén. I no tornen fins a la matinada, carregats de vi. Això si no tornen l'endemà.

La Mariona: Ja ho dic jo!

L'Antonieta: ~~[illegible]~~ I se'n va a dormir a l'estable.

La Mariona: Que encara està malalta la muller?

L'Antonieta: No. Però s'està d'ell i li tanca la porta de la cambra. Té mal de dones, saps?

La Mariona, esgarrifada: Verge santíssima! Com ho saps?

L'Antonieta: M'ho va dir l'apotecari, que em vol bé.

La Mariona: Cada casa és un món.

L'Antonieta: La nostra és un infern.

La Mariona, després d'una pausa: Potser si tinguessin un fill...

L'Antonieta: Déu me'n reguard. Si s'assemblava a ell no tindria gota d'enteniment. I si s'assemblava al Noi, no en parlem: fora un bestiota.

— arriben Magdalena i El senyor Ninofes —

El senyor Ninofes: Aquí us la torno, més fresca que una rosa.

La Mariona: Sí que sembla que fa més bona cara.

El senyor Ninofes: Ha estat el passeig. I l'acompanyant, val a dir-ho. Fèiem molta patxoca, no, Magdalena?

Magdalena, ~~[illegible]~~ somrient: Sí, senyor Ninofes.

— a l'Antonieta —

No t'hi havia vist. I doncs, Antonieta?

L'Antonieta: Feia temps que no venia... Volia veure la Maria dels an-

Ses.

El senyor Moragas: Ja la veuràs un altre dia. Ara te'n vindràs amb mi, que hem de parlar del teu home!

L'Antonieta: No sé on és.

El senyor Moragas: Ja el caçaré demà. Però m'ha agafat la mania de passejar senyores. Que et sabrà que et vegin amb un galant tan atrotinat com jo?

L'Antonieta: Gens, senyor Moragas.

El senyor Moragas: Doncs anem-hi.

Magdalena: Abans prendreu una tassa de cafè i una copeta.

El senyor Moragas: Valdrà més que ho deixem per demà. El senyor Moragas mai no ha fet esperar les noies maques. Som-hi?

L'Antonieta, que ja li han passat tots els mals, riu: Som-hi.

— El senyor Moragas li dona el braç

No em durà pas a perdre?

El senyor Moragas: Què més voldria jo!

L'Antonieta, a les altres dones: Digueu-li a la Maria dels Dolors que vindré un altre dia

La Mariona: Li direm, Antonieta.

~~[illegible]~~ Magdalena: Fins a demà, senyor Moragas.

— Han sortit El senyor Moragas i l'Antonieta. Una pausa. Magdalena es treu el mocador de coll, que La Mariona recull.

Sembla que em trobo un xic més eixerideta.

La Mariona: I és clar que sí. És un gran metge el senyor Moragas.

Magdalena: Oh, i no m'ha donat cap medicina.

La Mariona: T'ha donat la millor de totes i la que et convenia més: treure't de casa, fer-te prendre el sol i caminar i veure gent.

Magdalena: És molt ~~[illegible]~~ bona persona el senyor Moragas.

La Mariona: Tots els bons metges ho són. Els que no en són se'ls hi moren tots els malalts.

Magdalena: Què volia l'Antonieta?

La Mariona: Ja t'ho pots pensar: explicar-me calamitats i tristeses.

Magdalena: I semblava tan alegre.

La Mariona: Això també és obra del senyor Moragas. Estic segura que tan

Tots de vegades els malalts es posen bons.

Magdalena: Què està malalta l'Antonieta?

La Mariona: D'una malaltia molt dolenta que es diu Sra Tarrades.

Magdalena: ~~Ja [illegible]~~

La Mariona: Sí: ~~[illegible]~~ que se'n vagi a l'altre barri, que ja hi sabria de ser

Magdalena: No ~~[illegible]~~ desitgis mai ~~[illegible]~~ que no m'he sentit dir-ho.

La Mariona: Sí, però gairebé sempre s'equivoca de portes.

Magdalena: No m'ho sé avenir.

— Fa una petita pausa. I com que el Sr Tarrades les dues dones deuen pensar que no val la pena de parlar-ne més, canvien de conversa —

~~[illegible]~~

La Mariona: I és clar, dona.

Magdalena: I fins i tot em sembla que tinc una mica de gana.

La Mariona: No m'estranya gens. Amb prou feines has dinat! Què et vindria de gust?

Magdalena: No ho sé. Potser un vas de llet.

La Mariona, anant-se'n: De seguida el tindràs aquí.

— Magdalena s'aixeca, arregla les cortines — la posició de fer una cosa o altra — recull el mocador de pit i se l'endú per a besar-lo; torna i es mira en un mirall de mà que hi ha damunt de la calaixera. Tot plegat — ja ho podeu dir — per a donar temps a que La Mariona entri amb el berenar —

Magdalena, deixant el mirall al lloc on era: I deu ser veritat que faig més bona cara.

— Entra La Mariona amb una safata en la que hi ha el got de la llet i el cafè, un bol, la sucrera i un plat amb ensaïmada. Ho deixa tot damunt la taula, apropa una cadira, hi fa asseure Magdalena —

La Mariona: Ja ho tenim aquí.

Magdalena: On vas amb tanta cosa?

La Mariona: Tu menja i no pateixis, que si en sobra no ho llençarem.

I es una malaltia tan violenta. Però, qui sap, potser canviarà i passarà [illegible]:

—

II quan els oms faci'n peres

—

III La Mariona: D'això [illegible] Fernandes?

Magdalena: Sí, dona. De que em tenia tan animada. Deu ésser que [illegible] de Santa Coloma i que m'ha fet [illegible] sentir una missa

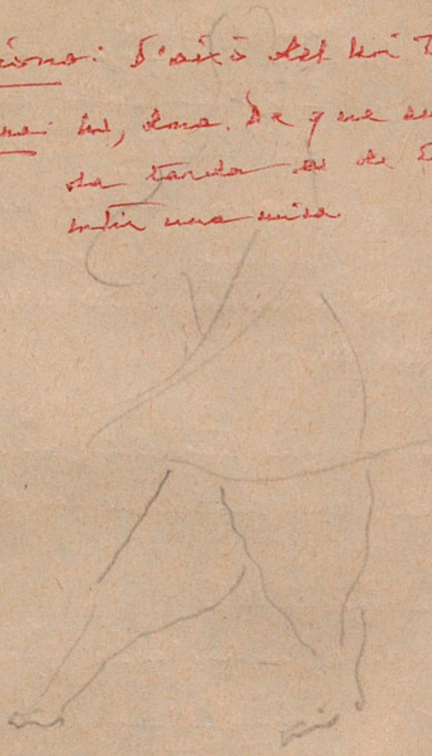

Magdalena: I ja en quedarà per al senyor Bernabeu i les seves nenes?

La Mariona: No tinguis por. Tenen molta gana, però ja en quedarà.

Magdalena: I són una mica estranyets, però ~~[illegible]~~ són bons.

La Mariona: L'estranyet ho són una mica massa i si no fos que tu i la nena em renyaríeu, ~~em~~ si que em farien riure. El que més m'empipa és que tinguin gana i ~~[illegible]~~ fan veure que no en tenen.

Magdalena: És que tenir gana fa molta vergonya.

La Mariona: Però si al poble tothom ho sap que són tan pobres!

Magdalena: Però nosaltres hem de fer com si no ho sabéssim.

La Mariona: I sempre amb tants compliments per un res i no res.

Magdalena: ~~[illegible]~~ El senyor Bernabeu, quan vivia a Barcelona, era de casa bona i les nenes anaven a un bon col·legi.

La Mariona: Ja veus què n'han tret: haver de venir a amagar-se a un racó de poble i ésser la riota de tothom.

Magdalena: Ho van perdre tot.

La Mariona: ~~I [illegible] per res. Si no fos el pare, pobre home, que toca el piano a [illegible] i l'orgue a l'església, es morien de gana.~~

X Magdalena: No ho sé com va anar. No en parlen mai dels temps passats. Ésser pobre és trist, però després d'haver estat ric encara ho deu ésser més. A mi em fan llàstima.

La Mariona: A mi també, sobretot el senyor Bernabeu. Les nenes no tan. Són dues tieses carregades de manies. Molt "mira'm i no em toquis", molt senyores però no serveixen de res. Si no fos el pare, pobre home, que toca el piano a "La Violeta" i l'orgue a l'església es moririen de gana.

— amb una transició —

El que no puc arribar a entendre és la mania que li ha agafat a la nena dels anys d'aprendre de tocar el piano. Què n'ha de fer de tocar el piano?

~~[illegible]~~: Que també té por de trobar-se pobra?

Magdalena: Em penso que no. La fàbrica cada dia va més bé.

La Mariona: I doncs?

Magdalena: ~~[illegible]~~ Em penso que ~~[illegible]~~ les lliçons de piano

I perquè no sabien tenir enteniment i sabien llençar els diners pensant que no s'acabarien mai, i els diners quan comencen a fugir corren tant que ja no se'ls pot atrapar mai més.

—

I les te'n riquis, d'ells.

Θ Fes-me'ls tu també, que t'ho agrairien.

en l'escola per a que cada tarda vinguin a berenar el senyor Bernabeu i les seves nenes. I per a poder donar, cada fi de mes unes pessetes al senyor Bernabeu.

La Mariona: Si que deu ser això! I jo no hi havia caigut. I bona la Maria dels Angels.

Magdalena: Bé m'ho penso.

La Mariona: I m'estic tota contenta de que sigui tan bona.

Magdalena: També m'ho penso.

— Ho veieu com tenia raó en dir que tots els personatges d'aquesta comèdia són bons? I si no n'és El Sr. Fernàndez és perquè no és un personatge i no és res. I si ho deia del senyor Carbonell, no n'estava massa convençut i ho deia per por de que en fos. Però m'ha fet quedar molt malament —

La Mariona: I ara penso que amb el berenar, el senyor Bernabeu i les seves nenes potser s'estalviaran el sopar.

Magdalena: Que potser no tenen cada dia? Procura que sempre hi sigui ben abundant.

La Mariona: Ja ho faig, Magdalena. I veu que tenen gana, ~~[illegible]~~

Magdalena: Millor.

La Mariona: I això que, per compliment, diuen que no en tenen.

Magdalena: Deixa'ls dir.

La Mariona: Quant temps fa que ve a berenar el senyor Bernabeu i les seves filles?

Magdalena: Com vols que ho sàpiga? Però no t'amoïnis, que no vingui aquí en molt quants ~~més~~ temps.

— I entra Maria dels Angels, que no la teníem oblidada — era a la fàbrica fent el treball

que hi feia Daniel: admi-
nistrar-la — però que ja es hora
de que, com protagonista, intervin-
gui en aquest acte —

Maria dels Àngels, finament estranyada: Mare! Què és això?

Magdalena, avergonyida com un infant que atrapen fent una entremaliadura:
Sí, mira: berenava una mica.
— amb la mà, aparta el bol i la
sopeta de dolços —

Maria dels Àngels: Però si no berenaves mai...

La Mariona: Bé havia de començar un dia o altre.

Maria dels Àngels, abraçant i besant la mare: Quina gran alegria em dona!
I com me l'ha fet passar.

La Mariona: Doncs ara aquesta alegria la tindràs cada tarda.

Maria dels Àngels: I com ha estat aquest miracle?

La Mariona: L'ha fet el senyor Ginabreda, que ens ha vingut a veure. L'ha renyat... rient, ~~[illegible]~~ perquè no sap renyar l'altra manera... Li ha dit que no volia que s'estés enclofurnada a casa, que havia de sortir a passejar, que havia de menjar i que si ja no es recordava de com menjar la feia ell i l'ha convidat a venir cada dia a dinar i ell s'hi encarregaria.

Maria dels Àngels: Molt ben fet.

La Mariona: I després del dinar se l'ha endut a passejar amb ell. I ella, que mai no volia sortir amb mi, no ha gosat dir-li que no i se'n hi ha anat. Si és taquetí enit, quina ~~gatosa~~ feina. Semblava els nens.

Magdalena: (Calla, calla, bufeta.

La Mariona: I mira si li ha anat bé la passejada, que després ha volgut berenar.

Maria dels Àngels, a Magdalena: I ~~[illegible]~~ has menjat amb gana?

Magdalena, avergonyida com abans: Doncs, mira, em sembla que sí.

La Mariona, repassant el servei: Però ara ja n'hi ha prou. Després no sopa-
ria.

Magdalena: Ara ja n'hi ha prou, sí.
— amb una rialleta —
I no t'enfadis pas: em sembla que també soparé.

— a Maria dels Àngels —

I tu? També hauries de prendre alguna cosa.

Maria dels Àngels: Ja saben que no berenc mai.

Magdalena: Tabalets massa

Maria dels Àngels: Tot en tinc.

La Mariona: Abans bé berenaves

Maria dels Àngels, amb una espurna — molt discreta — de tristor: Abans era abans.

— Les dues velles es miren i la miren ~~xxx~~ ~~xxxxx~~ tristament.

I en aquest instant s'ou a l'interior la veu de

~~Xxx~~ L'Andreu: Ep, la gent!

I vera la veu entra L'Andreu, mig envellit, és clar, però jovial com sempre. Porta un cabàs a la mà, que és on, a la costa de Llevant i arreu del món, es coneix de duc els cabassos —

Salut, família!

La Mariona,

Magdalena:

Maria dels Àngels: Hola, terratinent... Bona tarda, Andreu... Berenguer...

L'Andreu, deixant el cabàs damunt de la taula: Us porto el sopar.

Magdalena: Quin sopar?

L'Andreu: Quin ha de ser? El d'avui... i, com que no us l'acabareu, el dinar de demà. Peix. Peix fi, del que només en mengen els senyorets, del millor que cria aquesta mar nostra, que és la millor del món. Un peix que hi canten els àngels. Els teus, filleta,

— a Maria dels Àngels —

i els de tota la cort celestial.

Magdalena, mirant l'interior del cabàs: Sí que sembla fresc.

L'Andreu: Ho sembla, diu? Ho és. Si no ho fos no us el duria.

La Mariona: Quina bona olor de mar!

L'Andreu: Doncs de què vols que faci olor? De pinede?

La Mariona, agafant el cabàs: Jo ja m'entenc. Triaré el del sopar i l'altre, el de demà, el posaré en una galleda i la baixaré al pou per a que no es pati.

L'Andreu: Què s'ha de passar! Què s'ha de passar si és tan viu que és capaç de saltar fora l'aigua.

La Mariona: Vina, que m'ajudaràs.

L'Andreu: A pescar-lo altra vegada! Jo, si no hi ha barca amb mi, no hi compti, que jo no hi baixo al pou.

Magdalena: Saps què podries fer, Andreu? Quedar-te a sopar amb nosaltres.

L'Andreu: No pot ésser. Diré sopo ~~[illegible]~~ a la taverna amb els companys.

La Mariona: Ja hi deurà haver cantada.

L'Andreu: Mira si n'hi haurà que aquesta nit al poble no dormirà ningú.

La Mariona: No hi ha com el vi per a fer-vos cantar.

L'Andreu: Però si em convideu, vindré demà a dinar.

La Mariona: Ja t'haurà passat?

L'Andreu: Què és el que m'ha de passar?

La Mariona: La mona que agafaràs aquesta nit.

L'Andreu: No tingueu por que, com que som molts, ens la repartirem com bons germans i així poca feina hi serà menuda.

— a Magdalena —

Demà a la una en punt em tindreu aquí disposat a trucar-hi.

Magdalena: També hi haurà el senyor Moragas.

L'Andreu: (Diguem, doncs, que serà una festassa. Que calla la Mariona)

La Mariona: Calla, tabalot, que només estàs content quan dius disbarats.

— a Magdalena

Jo m'arribaré a cal Pintat a encomanar el vi per demà. El senyor Moragas m'ha dit que en tenen un de molt bo.

L'Andreu: Ho veieu com és tot un senyor el senyor Moragas?

— Se'n van L'Andreu i La Mariona

Una pausa també breu però no tant com les anteriors

I Ya era de día. Es una [illegible] y no da tan [illegible] en la sombra.

¶ otra negada

Cap-93 (87)

8.

Maria dels Àngels, asseguda en una de les butaques, calla, abstreta. Magdalena la mira amb inquietud i no sap com trencar el silenci.

55 Magdalena, tímidament: És alegre l'Andreu.

Maria dels Àngels, amb indiferència: Sí.

— Un moment —

Magdalena: I el senyor Moragas també ho és.

Maria dels Àngels: Ah! També.

— Un moment. La ~~[illegible]~~ pobra mare s'amoïna perquè no sap com lligar la conversa —

Magdalena: I és bona aquesta alegria. Sembla talment que doni escalfor.

Maria dels Àngels: Si te'n dona a tu ja estic contenta.

Magdalena: Jo voldria que també te'n donés a tu.

Maria dels Àngels: Amb mi no s'hi avenen, mare. ~~[illegible]~~ És una cosa estranya, jo, però si us veig contenta també n'estic jo... Encara que no ho sembli. ~~[illegible]~~ Més que la meva, necessito la vostra alegria, la vostra ~~[illegible]~~ salut.

— S'aixeca, la besa, li passa la mà pels cabells —

Si em deixaveu, mare, em quedaria molt sola.

— La mare calla. Té por de trencar a plorar. Maria dels Àngels, que s'ha assegut al lloc d'abans —

No, ja us ho he dit, és una cosa estranya i no hi [illegible] gaire en l'alegria de la gent. Semblen alegres perquè es fa vergonya ~~[illegible]~~ d'estar tristos. Com voleu que el senyor Moragas sigui alegre veient tants mals i tantes misèries?

Magdalena: Potser tens raó... I voldria que no en tinguessis.

Maria dels Àngels: Per vos, mare, n'heu d'estar. N'heu d'estar per mi. Qui sap si l'alegria també s'encomana.

Magdalena: Doncs ja està dit. ~~[illegible]~~ N'estaré, ja ho veuràs.

Maria dels Àngels: Us necessito, mare. Tan forta que sembla i ~~[illegible]~~ hi ha moments que em sento molt poqueta jo. ~~[illegible]~~

I ~~les~~ que altres les vegin i oïs la tràgica llàstima

— Però que la mare no s'anguniegi —

a ~~[illegible]~~ tothom, si fa no fa, ~~[illegible]~~ li deu passar igual.

— [illegible] el to d'abans —

Però no em vull deixar abatre perquè us tinc a vos i us necessito. Necessito que siguen la mare de quan jo era petita.

Magdalena: Pobra filla

Maria dels Àngels: Pobra, per què?

Magdalena: Pel que va passar amb el Daniel

~~Magdalena~~ Maria dels Àngels: Del Daniel no ~~en parlem més~~ se'n ha de parlar més.

Magdalena: Potser ~~[illegible]~~ és el millor ~~així~~ que algú podria fer: ~~[illegible]~~ oblidar.

Maria dels Àngels: No l'he oblidat. Sembla impossible, veritat, després de tant temps? No n'hem sabut mai més res. No ha escrit ni una sola vegada. I jo no voldria: no l'he oblidat ni puc creure que ell m'hagi oblidat a mi.

Magdalena, visiblement afectada: I si... si fos mort?

Maria dels Àngels: Ho sabria.

Magdalena: Com?

Maria dels Àngels: No ho sé com, però ho sabria. I això és el que em turmenta, el que em fa viure ~~[illegible]~~ sempre plena d'angúnia: el no haver sabut mai més res d'ell.

— Magdalena aclapa el cap, s'oculta el rostre amb les mans —

36 X El pare li devia [illegible]-me,

— Magdalena calla —

però l'obligà a ~~[illegible]~~ embarcar-se, l'allunyà de mi i féu malbé tota la meva vida, que hauria pogut ésser tan feliç. La meva pobra vida d'ara ~~[illegible]~~ inútil, fosca i plena de silenci. D'un silenci que fa por.

Magdalena, sense alçar el rostre, amb la veu trencada per ~~[illegible]~~ la por del que va a dir: Ja no puc més... ja no puc més... el que va escriure el Daniel...

— Maria dels Àngels, anhelant, sorpresa per l'emoció més profunda, es posa dempeus i fa un pas vers la mare. La mare, però, amb el rostre negat de llàgrimes, allarga el braç com si temés la proximitat de la filla.

~~[illegible]~~ va escriure no sé quantes vegades... moltes... però el teu pare, que Déu l'hagi perdonat, s'emportava les cartes sense llegir-les... i el pobre Daniel no va escriure més.

— Maria dels Àngels no plora ni es desespera

Hi ha moments que tot ens cansa: el treball, la gent, el carrer... ~~[illegible]~~ Tot és una deixadesa, una desgana, un cansament!...

no fa un sol gest. Amb el rostre
contret per l'angoixa, silenci
— un silenci — al retor una llarga
mirada dura, implacable.

La mare, [illegible] a la butaca, més
inquieta ara que mai, s'haurà tapat novament el rostre amb les mans però, ara mira
la filla, estampada i [illegible]
del seu silenci.

— Una gran pausa —

Maria dels Àngels: I ara que se'n ha mort el pare, [illegible] veritablement el pare

— Una pausa breu —

no té perdó de Déu, però sí, perquè us sempre en tenim, mare: que Déu l'hagi perdonat.

— S'agenolla als peus de la velleta i li demana —

I ara que us heu tret del damunt la seva feixuga d'aquest secret que us deia fer-vos sofrir tant, no ploreu més i perdoneu-me que us hagi fet plorar. I d'aquesta tarda no en parlem mai a la Mariona ni a ningú.

— Reaccionant [illegible] mirada amb més [illegible] —

I mira, amb el que m'heu dit m'heu fet un gran bé.

Magdalena: Pobra filla meva.

Maria dels Àngels: I no em planyeu, que no sé de planyer, ¡perquè ara podré tornar a esperar!

— Li besa el front. L'abraça.
De l'interior, la veu de Mariona: Ja torno a ésser aquí.
Magdalena s'eixuga les llàgrimes. Maria dels Àngels es posa dempeus —

La Mariona, sense passar de la porta: [illegible] encomanar [illegible] li he fet portar un [illegible].

— Canviant de to —

Què us passa que feu aquestes cares tan estranyes?

Maria dels Àngels: No res. Parlàvem del pare.

La Mariona: És una conversa que no us convé gens. Deixeu-los tranquils els morts

— I se'n va, suposem que a la

1 L'hem tastat l'Andreu, que hi entén molt, i jo que no hi entenc tant però que no em deixo enganyar, i és bo de debò.

cuina. –

Maria dels Àngels: Us vull demanar una cosa: que traieu d'aquí el retrat del pare i el duguem a la vostra cambra.

Magdalena, en veu baixa: Sí, filla.

Maria dels Àngels: I ara sabeu què hauríeu de fer? Anar-vos a vestir una mica la cara per a què el senyor Bernabeu i les seves noies no vegin que heu plorat.

Magdalena, esforçant-se per a treure un pàl·lid somriure: Ho faré per tu i per què ara també em faria vergonya. Sí, filla. Fa molts anys que t'ho havia dit.

– [illegible] –

I el passat, passat oi, filla?

Maria dels Àngels: El passat, passat, mare.

– Magdalena surt. Maria dels Àngels, que ja no s'ha d'ocultar de la mare, s'acosta al peu del retrat i li parla. Veu baixa i aspra de [illegible] i de duresa.

Demà ja no hi seràs. La teva vida de pau, que seguia aquest vida pel recond, s'haurà acabat. Tot es quedarà la pobra vida de senyor Carbonell, sa vida seca, inhumana, que tothom oblidarà. Aquí hi posarem una estampa amb arbres i flors i cel verd, una estampa que tingui un gran somriure que doni un raig de llum en aquesta casa que tu feies tan freda i tan fosca.

– S'oeixen a l'interior unes rialletes atiplades i la veu del El senyor Bernabeu que, perquè no sap manar, prega: Noies, noies, formalitat.

I entra El senyor Bernabeu i les filles. Amb aquesta obra trista i plena i ridícula que a fi de segle la gent anomenarà cursi. Seria poder precisar perquè, fan pensar en La Sirena, La Rosa dels Vents, El Tuto (Es tracta d'interpretar els mateixos actes) El vestir, la mímica, el lèxic són diferents

1 Pensem que això que m'han dit avui és com si m'
haguessin dit fa molt temps; i ara que fa tant temps
ja no en en recordem ni vos ni jo.
— La vera —

P. Jelle

— que no tenen res de veris

dels que caracteritzen als estiuejants torrats de l'ale que habiten la platja. I els que, com ells, són torrats de l'ala. D'un altre caire, d'un altre estament social, però idèntics als dels habitants de la platja. En *El senyor Bernabeu i les seves filles* la dolça fillia apareix esparracada per la caricatura, i una caricatura que en el fons no fa riure perquè fa pietat. Els de la platja no són pobres perquè no saben que en siguin. *El senyor Bernabeu i les seves filles* en són perquè no ho volen saber. I la tragicomèdia de la cursileria que en la novel·la castellana tan meravellosament ens interpretà Galdós i que mai no ha interessat, que jo sàpiga, als novel·listes catalans.

La tragèdia d'*El senyor Bernabeu i les seves filles* és que volen aparentar el que, per manca de mitjans econòmics, no poden aparentar. La comèdia és l'esforç inútil, l'aire de caricatures: senyorin la parla afectada, les maneres afectades...

Vesteixen — *El senyor Bernabeu* un xic més discretament — robes molt usades de les noies i no es cansen de reformar de la manera més estrafolària. Molts llaços, molts brodats: anells i collarets i penjarelles de bijuteria.

La dolça fillia de *La sirena*, *La rosa dels vents* i *El titella* és més pura, més natural i no fa riure. La de les dues noies del *Senyor Bernabeu* és més artificiosa car els l'ha imposat la circumstància adversa — l'esforç inútil, l'afany "què dirà la gent" — contra la qual inútilment lluiten. I la inutilitat de la lluita les llança al calaix de les escombraries del paisatge.

Si torna part del

I El senyor Ramoneu i les seves filles

cap-93 (32)

protesa [illegible] també damunt
del Senyor Bernabeu no és per-
què ell en sigui. El senyor Bernabeu
és simplement un pobre home atuït pel
daltabaix, un infeliç
que no sap ésser pobre i té por de la
vida, de la gent. Per feblesa no sap
revoltar-se. Per llàstima accepta el
protesta de les filles. Per amor de pare que
no ha sabut alliberar-les de la misèria.

Entra El senyor Bernabeu.

El senyor Bernabeu: Bona tarda, Maria dels Àngels

Maria dels Àngels: Bona tarda, senyor Bernabeu.

— Hom sent riure les noies a l'interior. Un
riure en sordina —

I les noies?

El senyor Bernabeu: S'han quedat a la porta.

— amb gest i expressió de lassitud —

Ara tenen la mania de fer les seguir el secretari de l'Ajuntament que s'ha enamorat d'una d'elles i no saben de quina.

— Les apagades rialles de les noies —

Maria dels Àngels: mentint [illegible]: Potser sí que s'ha enamorat.

— El senyor Bernabeu la mira amb una gran estranyesa. Voldria creure-la, però li és impossible —

El senyor Bernabeu: No pot ésser.

Maria dels Àngels: Tot pot ésser en aquest món

El senyor Bernabeu: El més segur és que es vulgui burlar d'elles, que en diuen beneitones. Però què en fa? filles meves.

Maria dels Àngels: Pobre senyor Bernabeu.

El senyor Bernabeu: Pobres filles meves, que són més de planyer que jo i no saben que és el món és dolent.

Maria dels Àngels: Sí: el món és dolent.

El senyor Bernabeu: Però no ho podem dir. La gent es burla d'elles...

I acte

Maria dels Àngels: Ho deia per dir-li que potser s'havia enamorat. El secretari de l'ajuntament és un mort de fam i no es pot enamorar d'una noia pobra. I a més d'un mort de fam és un baliga-balaga, un brètol que vol fer rieta de les vostres senya. Jo puc intervenir perquè aquesta broma estúpida i cruel s'acabi.

El senyor Bernabeu: No ho faci.

Maria dels Àngels: Per què? Perquè elles en tindrien un desengany?

El senyor Bernabeu: El tindran, és inevitable. El tindran quan aquest bandit es casi. Però es passarà aviat. Fins que surti un altre bandit que les miri o ~~un~~ qualsevol altre, bandit o no, que les miri o bé elles el perdin.

i de mi també. Ara per a mi tan me fa. D'elles, no ho voldria que se'n burlessin i em dol no poder-ho evitar. A la gent li agrada massa el riure i no sap que la rialla també pot fer mal. ~~[illegible]~~ Però, és clar, si son tan estrambòtiques i estan tan carregades de manies ~~[illegible]~~, les hi faig creure que fan bé d'ésser com son i les enganyo dient-los que tothom les estima i les respecta i les admira. Moltes vegades val més enganyar. Moltes vegades no enganyar és una crueltat.

Maria dels Àngels: Potser sí.

La senyora Bernadeu: Fins i tot si aquest minyó, el secretari, les segueix per a fer-ne riota, les hi fa un bé perquè els fa creure en una il·lusió. I les il·lusions ~~[illegible]~~ són el millor ajut per a passar el temps.

— Entren, molt cofoies i alegres, ~~[illegible]~~ Immaculada i Clemència.

Immaculada: Bona tarda, Maria dels Àngels.

Clemència: Bona tarda.

Maria dels Àngels: Veniu molt el·legants.

Immaculada: ~~[illegible]~~ T'agraden els vestits que portem?

Maria dels Àngels: Son de molt bon gust i us escauen molt bé.

Clemència: ~~[illegible]~~ Ens els fem nosaltres mateixes.

Immaculada: La ~~[illegible]~~ Rosalia és una modista de poble i, és clar, no sap vestir les senyores.

Maria dels Àngels: Sí, és clar.

Clemència: Tu, que també ets tan senyora, et deus vestir a Barcelona.

Maria dels Àngels: No. Em vesteixo al poble. Vull que em ~~faig jo mateixa~~ fan faig jo mateixa els vestits. Com vosaltres.

Clemència: Ho sents, papa? ~~[illegible]~~ Totes les persones distingides fan el mateix.

— Ha dit papà, accentuant la primera a, en lloc de pare. Veieu, com que la

~~[illegible]~~,

I que és més segur que res

I ~~[illegible]~~ abans no eren així.

— Veu trista —

I en abans eren rics.

Maria dels ~~[illegible]~~ àngels: I elles devien ésser unes criatures.

El senyor Bernabeu: Clemència tenia set anys. Immaculada, deu. ~~[illegible]~~ La mare seva va tenir la sort de ~~[illegible]~~ morir-se creient que encara eren rics ... i ja eren pobres. Vaig malvendre el pis que em quedava i vaig venir a amagar-nos aquí, on tothom es riu de nosaltres.

Maria dels àngels: Tothom, no, senyor Bernabeu.

El senyor Bernabeu: A mi em sap greu per elles i tinc una pena per què elles ho vegin, però, com que no puc fer altra cosa !

~~[illegible]~~

Immaculada: Tothom ens ho mirava

Maria dels àngels: Ja és clar.

Clemència: Deuen pensar: com les senyoretes Bernabeu poden vestir-se...

Immaculada, mira sembla un infant. I a tu ja t'ho podem dir perquè no ho diràs a ningú: ~~[illegible]~~ són els vestits vells de l'àvia, que ~~[illegible]~~ com que tenim bones mans, sempre semblen nous.

tan unit, les filles de El senyor Bernabeu diuen papà o papaet — i a la mare mamà — o qualsevol altra cursileria del vocabulari que els empressen els ximples. —

Immaculada, a El senyor Bernabeu: ¡Llàstima que no sabem fer vestits de senyor. Si en sabíem, el vostre sastre seríem nosaltres.

El senyor Bernabeu: Sí que faria goig.

Clemència: I molt que en faríeu. Tothom us tendria enveja en veure-us tan ben vestit.

El senyor Bernabeu: Ho crec i us agraesc la bona intenció, però no t'admiris que jo els homes no hi donam tanta importància com vosaltres al vestir.

Immaculada: Els senyors han d'ésser senyors a tot arreu.

Clemència: I ja en tenc, però encara en seré més. En seré quan ens casarem. Hem tingut de decidir-nos perquè aquí al poble només hi han treballadors i amb un treballador no ens hi podem casar: no són del nostre braç.

El senyor Bernabeu, que en el fons està avergonyit de la pobra beneiteria de les seves filles: És molt difícil ésser del vostre braç.

Immaculada, somrient molt superior: I però ell ja en diu que aviat ens casarem. Ens ha sortit un festejador molt distingit. Ai, papà, un festejador que sembla de novel·la! N'és tan de distingit que fins i tot sap parlar en castellà.

El senyor Bernabeu, comiçament admiratiu: Caram!

Maria dels Àngels: I què en faríeu d'un sol festejador si vosaltres sou dues? Que no el voleu partir?

Clemència: No, dona! però ens han dit que té un germà tan bon mosso i distingit com ell. Ell, amb els cabells rinxolats, els ulls negres i una mirada d'aquelles que fan caure en basca. És ver que és ric i molt senyor.

Maria dels Àngels: No podríem saber el nom d'aquest galan?

Immaculada: És el secretari de l'Ajuntament.

Maria dels Àngels: Tot un personatge.

Immaculada: ¿Ho veus, Clemència? Ja t'ho deia jo! Una mena d'alcalde.

→

→

<u>Maria dels Angels</u>: Més, molt més. Què farien els alcaldes sense els secretaris?

Clemencia: I sobre tot té un parlar tan dolç i unes paraules tan delicades que només de pensar-hi fa venir esgarrifances.

Maria dels Àngels: Que encara no li heu parlat mai?

Clemencia: Encara no. Només ens segueix i ens mira, ens mira!... Però no sabem a qui mira, si a l'Immaculada o a mi.

Maria dels Àngels: Ja us ho veureu quan es decideixi. I ara anem a berenar, que ja és hora.

Clemencia: Jo, pensant en ell, ja no tinc gana.

Immaculada: Ni jo. Això de menjar és tan ~~prosaic~~ ordinari.

Maria dels Àngels: Però s'ha de menjar, tan si és ordinari com si no ho és ~~és necessari~~. Pensa que els enamorats també mengen, per molt enamorats que estiguin. I la Mariona, que ja ens espera, es disgustaria molt si no menjàveu.

Clemencia: Ja que insistiu tan, anem-hi. I vós, papà, no veniu?

El senyor Bernabeu: Jo després de la lliçó, com sempre.

— I malgrat ésser tan romàntiques, les pobres noies se'n van més que depressa, atretes pel prosaic i reconfortant berenar. Un moment, passat el qual El senyor Bernabeu, solapadament, diu a Maria dels Àngels:

Ja ho veus. No tenen remei.

Maria dels Àngels: Si les veiés canviar...

El senyor Bernabeu: Però com que no canviaran...

Maria dels Àngels: Pobre senyor Bernabeu!

El senyor Bernabeu: Val més no pensar-hi. ~~Que~~

— ~~Què~~ Aixecant-se.

Què? Anem per la lliçó?

Maria dels Àngels: No. Avui, no.

El senyor Bernabeu: Avui tampoc? Però ~~d'aquesta~~ així no t'aprendràs mai de tocar el piano.

Maria dels Àngels: Com més trigui a aprendre'n més vegades podreu venir a fer-me companyia

Cap-93 (96)

El senyor Bernabeu: I a tornar uns diners que no em mereixo perquè no els guanyo i que les noies començarien a tornar,

—avergonyit, en veu baixa—

que no se'l mereixen perquè tenen gana. Això és per a fer la caritat. ~~[illegible]~~

Maria dels Àngels: No és caritat, senyor Bernabeu: és amistat.

—amb una tranquil·litat—

Sabeu el que podríeu fer i jo us ho agrairia?

El senyor Bernabeu: Digueu.

Maria dels Àngels: Tocar aquella música d'ahir que em va agradar tant.

El senyor Bernabeu: Sí, dona. Anem-hi.

Maria dels Àngels: No. Jo l'escoltaré des d'aquí.

El senyor Bernabeu: Com vulgueu.

Surt El senyor Bernabeu. Una pausa. A poc s'escolten els primers acords — [illegible] — de la Sonata de Beethoven op. 27, núm. 2.

Maria dels Àngels, asseguda a la butaca i, aguantant el cap a les mans, escolta la dolça i apassionada melodia.

Tot és blau de capvespre.

Molt lentament

va caient

el

teló

¶ del primer temps - adagio sos-
tenuto - ~~[illegible]~~

Cap-93 (97)

[illegible]

[illegible]

La plaça. La plaça plena de sol i de cel. I al cel les al·legòriques figures de la Rosa dels Vents, La Sirena i El Tritó. Al fons de la plaça la casa on viuen, soles – la mare és morta – Maria dels Àngels i Madrona.

Un matí d'estiu, un matí de sol i cel blau que ja es prepara per a la festa major.

La Rosa dels vents, La Sirena i El Tritó arribats a terra, en primer terme, que, encara que semblin estranys, – els sants també poden fer miracles – es han envellit.

La Sirena: Ets [illegible] què hi deuen fer la Maria dels Àngels i la Madrona tan soles en aquella casa tan gran?

El Tritó: Què vols que hi facin: viure.

La Sirena, rient: oh bé, això ja ho sabia.

El Tritó: Doncs per què ho preguntes? Ho preguntes perquè no saps què vol dir viure. Viure vol dir esperar.

La Rosa dels Vents: Esperar què?

Tritó: Sí: que passin els dies amb el fred i el treball de cada dia; que vingui el no fer res del diumenge per a esperar la feina del dilluns; que vinguin la tramuntana i les pluges d'hivern per a esperar la bonança i la claror de la primavera; esperar el foc de Sant Joan vora el foc de la llar; esperar que neixi el nét o que es mori la mare.

Sirena: Nosaltres també n'hem tingut de mare?

Tritó: I tan bé que n'hem tingut. Tothom en té. Però com que som uns sants buits i ens falta la memòria no podem saber també com eren els seus ulls, les seves mans, la seva boca, la seva veu.

Rosa dels Vents: I on deu ésser?

Tritó: No ho sé. No ho sap ningú on són les mares que ens han deixat sense mare. Però et vaig a dir una cosa: quan en la foscor de la nit vegis una [illegible] de llum blanca i daurada, una fita de llum blanca i daurada, és la mare que et ve a veure.

Sirena: I la de la Maria dels Àngels també la va a veure?

○

Rosa dels vents: I la ~~[illegible]~~ vénen tots aquella llum?

Tristó: Tan sols és que s'han quedat sense mar.

Tità: Es més que segur.

Sirena: I a tu, Tità? També et ve a veure a tu la tia?

Tità: Jo no en tinc.

Rosa des Vents: No voldries ser com tothom?

Tità: Es que jo no vull ser com tothom.

— Una curta pausa —

Rosa des Vents: Em fan una llàstima aquestes dones!

Sirena: Quines dones?

Rosa des Vents: La Maria des Àngels i la Madrona.

Sirena: Sí, sí. A mi també. Tan soles i en una casa tan gran!

— a Tità —

Perquè no els hi diem que vénguin a la barca amb nosaltres? Els hi faríem una mica de festa i ballaríem i cantaríem perquè no estiguin tristes.

Tità: No vindrien.

Sirena: Perquè no haurien de venir si ara ja no les mana ningú!

Tità: Les mana el dir de la gent. Són riques, saps?

Rosa des Vents: I què?

Tità: Que si venien fora molt mal vist de la gent.

Rosa des Vents: I si hi anàvem a viure nosaltres per a ~~fer~~ fer-los-hi companyia?

Tità: Tampoc. Ens hi enyoraríem, i si ens hi quedàvem, que no ens hi podríem quedar.

Sirena: Perquè?

Tità: Pel dir de la gent.

Rosa des Vents: I què hi té que dir la gent?

Tità: Res. I per això ho diu tot.

Sirena: Mira que no poder fer una obra de caritat!

— en veu greu, trista —

~~Rosa des Vents~~ Tità: Es molt difícil fer-ne. Per això n'hi ha tan poques.

Rosa des Vents, de sobte: S'acosta la festa major.

Tità: Veus? La festa major també és una obra de caritat.

Sirena, meravellada: Sí!

Tità: Sí. I molts dels que la viuen i la festegen no ho saben. Hi ha moltes coses que la gent no sap. I sembla que ho sàpiga tot. I no sap obrir els braços ben oberts a la festa major ni sap riure.

Sirena: [illegible] i què en sap de nosaltres

Tità: Deixa'ls riure, que no saben perquè riuen.

Sirena: sempre la por!

I malgrat que tothom en fa. Tothom vull dir la gent; La munda-
na ha fet una obra de caritat; el ~~[illegible]~~ marit n'ha fet una altra, i el
món es plè de pobres i de tristos.

– Santa ignorància –

Nosaltres no sabíem què es la caritat. Ni ho volíem saber.

– La Sirena i La Rosa dels Vents es
miren, esternudades com si ~~[illegible]~~ de les
paraules d'~~el~~ Tuts hi hagués un verí.

. Pensa bé, com les altres –

cap-93 (100)

Sirena: Diuen que perquè ens agrada tant la festa major si no la fan per nosaltres.

Tritó: Deixa'ls dir, que no saben el què es diuen.

Rosa des Vents: Que tardarà molt a venir la festa major?

Tritó: Quinze dies.

Rosa des Vents: I costen molt de passar quinze dies?

Tritó: ~~[illegible]~~ Hi ha vegades que costen ~~[illegible]~~ anys. I hi ha vegades que passen en un sol dia. Però ells, que es pensen saber-ho tot, no ~~[illegible]~~ saben aquestes coses. Ja t'ho dic que no saben res. Vénen a les fogueres, saps? i totes aquestes llumetes tan boniques que nosaltres veiem [illegible] no les veuen. Vinga encendre [illegible] i [illegible] i candeles i [illegible] a les fogueres. Es pensen que les festes majors les fan per ells, que tenen tan enteniment i no saben que les fan per nosaltres, que, gràcies a Déu, no en tenim pas. Ja veuràs com aquell dia hi haurà un ~~[illegible]~~ gall ben gras i ~~[illegible]~~ i amb una cresta vermella com una [illegible]na, que fugirà del colltorn a la platja perquè tindrà ganes de veure el mar i nosaltres, que també hem de celebrar la festa, el posarem a la cassola per a que no s'ofegui i ~~[illegible]~~ no se'l mengin les sirenes. I ja ~~[illegible]~~ veuràs com el senyor [illegible] ens donarà, com cada any, una ampolla de vi bo i una pesseta per al [illegible]. I ja ~~[illegible]~~ veuràs com aquell dia no plourà. Ja no hi heu fixat que per la festa major mai no plou? [illegible] plourà, ja no hi heu fixat que per la festa major [illegible] la pluja i demanàvem perquè? Perquè nosaltres, nosaltres, sí!, [illegible] la pluja i demanem que faci sol.

Sirena: Nosaltres? Jo mai no ho he demanat.

Rosa des Vents: Ni jo.

Tritó: Sí que ho heu demanat, però no ho sabíeu. ~~[illegible]~~ Ho demano jo, que és com si ho fessiu vosaltres.

— Lentament — i demano el sol.

~~[illegible]~~ jo, que sempre sé el què em faig, [illegible] sol com el que farà aquest any, i que ~~[illegible]~~, més daurat que mai, es passejarà pel cel, més blau que mai, com si es passegés per un [illegible]; un bon sol de festa major que nosaltres atrapem i guardem ben amagat a la barca per als altres dies de l'any, quan plou i fa fred perquè ja no és festa major. Quan ja no n'és per als altres, s'entén, car per a nosaltres ho és sempre.

Rosa des Vents: I si ho saben no ens el vindran a prendre?

I amb una mà blanca com si m'haguessis robat les plomes
a les gavines de la mar i em pessiguessis agut com el
cornetí del ball de rams